Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ЕРА, 18 ИЮЛЬ, 1985 ШУ. • № 86 (7121). • Мах 3 кеп.

Дика дІадоладаьд

Тхо укхаза кхаьчача дийнахьа 530 гектара тІара мукх чуийца боалаш бар Малгобекерча М. Горьке цІерагІча юмсий совхоза механизатораш. БархІ комбайн яр хьекха касарах улла мукх оардаш. Цхьаннена тІехьа шоллегІъяр йолаш керттерча хьатта дІаухар кердача ялатах етта йола автомашинаш. Дика дІадолхар кІи-марсаца дувзаденна дола кхыдола балхаш а. Ялат чуэцача бар совхоза директор, керттера агроном, кхыбола совхоза бехктокхаме болхлой. Массе а оагІорахьа кийчо ях дика дІадоладаьд боахаме кІи-марса балхаш.

Социалистически яхье хьалха латтар малав ха йиш я хІара дийнахьа арахецача «молнеш» тІара. Мукх оардаш селхан баьча балха эггара дикагІа хьокхамаш даьхад Даурбеков Русланеи Алероев Ризванеи. Дийнахьа баьча балха итогех хьалхара моттиг царна хьожаяьй. Сихен дикеи кІи-марс чакхбаккхара тІехьа яьржача социалистически яхье а хьалха ба уж. 142 тонн мукх аьрдаб царех хІаране агрегато, ка бола ялаташ чуэца доладаьча хьалхарча диъ дийнахьа.

— Оаха дерригне лоархІам баьб ка бола ялаташ чуэцара комплексни план оттаеш, — дувц совхоза директора Бузуртанов Хьусена. — Цу тІа белгалдаьхад хІаране декхараш. Совхоза профсоюза комитетаца цхьана хьалхе социалистически яхь лелаярен дикагІа къахьегараш морально а материально а белгалбахареи хьалаш оттадаьд. Уж хьалаши укх шерарча кІи-марса декхараши механизатораштa дІадовзийтад бригадашка, отделенешка собранеш а еш. Цо новкъостал даьд кІи-марса балхаш комплексно дІадахьа. Йоачан ца хулаш дика латт ха а. Цу дерригне таро еннай тхона планах лаьрххІача ханашка юххьанцара кІи-марса балхаш дІадахьа. Пхе дийнахьа чуийца баьккхаб беррига мукх; Толаме дІадолх ча вІашкаозара, цох аргІаш дара, мукъадаьнна кхаш ахара, шоалагІа хІамаш дІаера балхаш а. Тхо раьза доацаш да алхха цаІ — ялатий хьувкъам планах лаьрхІа хиннaчул кІезигагІа хилар. ДІадахача Іана шелал чІоагІа Іаткъай ка бола ялаташ дІадийнача кхашта, къаьстта мукх дІабийнараштa. Іа шийла хиларал совгІа тха оагІорахьара кхоачамбоацараш да хьувкъам лоха хилара керттерча бахьанех цаІ. ДІахо йодача хана уж ца хилийта лаьрхІа да тхо...

Ши-ший декхараш толаме кхоачашду кІи-марса комплекса хІара даькъо. Ше къаьстта звено я хьокхаш касарех кІа Іодуллаш. Мукх аьрда боаллашехьа чуэца йиш йолаш докъалургда из. Укхаза къаьстта овсаре къахьегаш хьабоагІа лакха говзал йола комбайнераш Гандалоев Султан, Даурбеков Микаил, Мержоев ЮшаІ, кхыбараш. Социалистически яхье хьалхара моттигаш яхарах ахчан совгІаташ деннад царех хІаранена. Уж ба юххьанца хьекха мукх Іобиллараш а. ДукхагІдола ка бола ялаташ хьакхари ардари къаьст-къаьста долаш чуэца лаьрхІад боахаме укх шера.

Социалистически яхье а баьнна, ялаташ чуэцача хьинаре къахьегаш ба шофераш а. Цу яхье хьалхарча мотташ хьавоагІа Галаев Жамалда. КІи-марс болабеннача хьалхарча деношка кхашкара хьатта цо дІадихьад 130 тонн ялат. Дукха цул тІехьа ца бусаш хьабоагІа Булгучев Іийса, ГІалаев Махьмад-Сали, кхыбараш.

Эггара низкъалагІа лоархІаш да горох чуэцилга. 100 гектара тІа яр из культура укх шера. Из бехктокхаме болх дика чакхбаьккхаб комбайнераша Алероев Ризванеи Батыжев Салаудинеи. Из бахьан долаш совгІаташ даьд царна а.

Ший декхарех дика лоархІаю ялаташ чуийца мукъадаьннача кхашкара ча вІашкаозаши цох аргІаш деши йола звено а. Ча вІашкаозача хьинаре къахьегаш ба трактористаш Белхароев Хьажбикари Цечоев Мухарбики. 500 гектара тІара ча вІашкаэза баьнниаб уж. Царел дукха тІехьа ца бусаш хьабоагІа холаш ду машин лелаеш вола Гандалоев ТІахІири аргІаш ниисдеш вола Гандалоев Сулеймен. ДогІа ца кхетийташ мукха ча вІашкатеха даккха лаьрхІа ба уж. ТІаккха цох дика доакъар хургда совхоза а бахача наьха а хьайбашта. Ча вІашкатохача балхашта кулгалдеш ва доакъараш кийчдеча бригада бригадир Белхароев Идрис.

Ший болх дІаболабаьб ялаташ чуийца даьнна кхаш юха хІамаш дІае кийчдара йолча звенос а. Кхашта дисковани еш, цхьадараш оахаш, хІамаш дІаювш ба механизатораш. ХІанзлехьа цар дІайийнай 70 гектара тІа хьажкІаш.

Бокхха лоархІам болаш да ка бола ялаташ чуэцача дакъа лоацараштa овсаре болх бара эша хьалаш вІаштІехьдахар. Цу деша цІенхаштта йоакхо яьй совхоза кулгалхоша укх шера. Ше къаьстта вагон я дІа-хьа лела кухни чуйолаш. Цига болх бе хьожаяьй совхозе дикагІйола повар Гарданова Долатхан. Дийнахьа кхозза хІама дуийт механизаторашка мах боацаш. КІи-марс чакхбаллалца из гІулакх иштта хургдолаш оттадаьд совхозо;

— Іуйранна нахча, маша даьтта, индийски чай, кердача сомех яь компот, керда хьаьхьа а дукха ха йоацаш берхІала ехка а нарсаш, кхыдола даар да механизатораштa, — йоах Д. Гардановас тха хаттара жоп луш. — Сайранна а из хул царна. ХІаьта делкъийна дулх юкъе долаш бІайха кхача кийчбу.

Механизатораш чІоагГІа раьза ба кхачанца болхлой Іалашбара гІулакх иштта дика вІаштІехьдаьккха. «Укх шера санна дика къахьегара эша хьалаш хиннадац тхона», — йоах дуккхача хана денз совхозе болх беш болча комбайнераша.

1730 гектара тІа да укх шера чуэца деза совхоза кІа. Хьакхари ардари къаьст-къаьста долаш сихен ца дойташи из чуийца даккха лаьрхІа ба механизатораш.

— ХІанз санна ха дика латте комплексни плана тІа белгалъяьхача лоацача ханашка кІа чуийца даргда тхо, — йоах совхоза кулгалхоша. — КІи хьувкъам лакхагІа хургболаш ба. Пятилетка чакхйоалача шера пачхьалкхенна ялат дІадалара план толаме кхоачашъе лаьрхІа да тхо. ДукхагІдола тха кІа дикагІа лоархІаш дІагІоргдолаш а да.

Теша лов укх шера М. Горьке цІерагІча къахьегамхоша сихеи дикеи кІи-марс чакхбоаккхаргхиларах.

А. БАСИЕВ.

5-гІа декада

АЬННАЧА ДОШ ДА

Назрановски трикотажни фабрика коллективо ер шу доладелча денз планал совгІа ехкай 286 эзар сома маьха продукци, арахийцай 333 эзар сома мах бола товарни продукци. Шера тІаийцача доккхагІдолча декхарех къахьегама овсарле планал совгІа ши процент лакхъе езача, из 12,8 процент лакхъяьй.

ДІаяхача йнълагІча декадагІа котъяьннай Джандарова Сельжая керте латтача бригада коллектив.

ДЕКХАРЕХ ЛОАРХІАБУ

КПСС XXVII съезда сийна йолча къахьегама вахте эттача Карабулакски химически реагентий завода къахьегамхоша дог гІоздоаха толамаш доах пятилетка тІеххьарча шера.

Коммунистий форума хетадаь тІаийцача лакхарча социалистически декхарех а дика лоархІаю завода коллектив. Иштта планал совгІа цо хІаизле пачхьалкхенга ехкай 8470 сома маьха химреагенташ.

ДІабахача ялх бетта товарни продукци арахецара план 102,8 процент кхоачашъяьй. Цу юкъа къахьегама овсарле планагІа йоагІачул лакхъеннай 1,2 процент. ХІаьта продукцега дІадодар лохдаьд 0,7 процент.

Уж толамаш доахача хьалхара моттиг яьккхай Болтовская Валентина Григорьевна керте латтача «Г» смена коллективо. ШоллагІа моттиг — Карев Александр Сергеевич начальник волча «Б» смена.

Болхлошта юкъе съезда хьалхарча вахте дика къахьегаш хиларца белгала ба аппаратчикаш А. Поломина, В. Гришко, сварщик И. Саксонов, насосий установка машинист Г. Кострикин.

КЕРДА МУЛАШ

«КПСС XXVII съезда — хьинареча къахьегама 27 декада!» яхача девизагІа шерра социалистически яхь йоаржаь къахьег Грозненча «Электроприбор» яхача завода коллективо.

Цо дош деннад съезд хьаеллача дийнахьа шийтталагІча пятилетка кхаь бетта задани кхоачашъе.

Укх шера дІабахача ялх бетта задани ханал ши ди хьалха кхоачашъяьй цар. Планал совгІа маьхала яьккхай 105 эзар сома маьха продукци. Цу юкъа планагІа йоагІачул 2,8 процент лакхъеннай къахьегама овсарле.

Съезда сийна йолча къахьегама вахте хаддаьнза хьалхара моттигаш йоахаш хиларца белгала я Дудников Виктор керте латта комплексни бригада. Цо хІара дийнахьара норма 120—125 процент кхоачашъю.

Цул дукха тІехьа ца юсаш болх беш я вокхагІа вола мастер, тІемен къахьегамен ветеран С. Арабаджев керте латта сборочни участка коллектив. ХІара дийнахьа нормал совгІа шиъ, кхоъ электрофотографически аппарат вІашагІйолл цо.

ХЬУВКЪАМ-85

ЦХЬА КА КХАЙ ТІА ЦА БУТАШ ЧУЭЦА!

ОВСАРЛЕ ЛАКХА ЙОЛАШ

КІи-марса балхаш сихдаьд Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза къахьегамхоша. Хьакхари ардари къаьст - къаьста долаш а доацаш а мукх чуэцаш 25 комбайн йоал.

14 июль хьатІаотташ 350 гектара тІара мукх аьрда баьккхаб цар. Совхоза центральни хьатта дІаоттадаьд 767 тонн ялат. Юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара 22 центнер доаккх, планагІа даккха доагІар 17 центнер долаш.

Касарех уллаш бола мукх оардача белгалваьннав кхоачаш а доацаш пхе дийнахьа 835 центнер ялат даьккха Зурабов ІалаудиІ. Цо санна дика болх бу Зурабов Мохьмада а. Цо 684 центнер аьрдад. ХІаьта хьакхари ардари цхьана а долаш ялат чуэцаш боахкача комбайнераштa юкъе яьржача социалистически яхье хьалха ва кхаь дийнахьа 480 центнер мукх аьрда Газиков Микаил.

Ялат хьокха а хьокхаш касарех Іодехкаш бараштa юкъе къахьегама овсарле эггара лакхагІа йолаш болх бу Полонкоев Идрисеи Хучиев Бисолтаи. Цхьа ди дІадахийтац цар юкъера лаьрхІача ши балха норма кхоачаш ца еш.

Дика вІаштІехьдаьха дІадолх кІи-марса балхаш. Техникана обслуживани еш сварщик Олигов Мувса, шофер Кодзоев Тархан, кхы болхлой ба.

Цхьаккха хІама ца дойташ ялат чуэцара тІахьожам лоаттабеш я халкъа тІахьожама группа. Цунна кулгалдеш ба Гелисханов Хьусени комсомольски организаце секретарь Арчаков Саламхани.

Ший декхараш толаме кхоачашду учетчик волча Дударов Асхьаба а. Из ва хьокхамаш тІадола улг леладер. Цу тІа хьахьокх дІадахача дийнахьа хІара механизатора баь болх.

Социалистически яхье эггара дикагІа хьокхамаш гойташ къахьегараштa премеш тел, цар сийна «молнеш» арахец.

Ялат чуийца даьннача кхашкара ча хьагулдара а сухал бу механизатораша.

С. ПУГОЕВ.

СУРТАШ ТІА: 1. Комбайнер Газиков Микаил.

2. Ялат оардаш йоал комбайн.

3. Социалистически яхьа экран.

Автора сурташ.

РАПО СОВЕТА ЗАСЕДАНИ

Селхан республикански агропромышленни объединене совето ший аргІанара заседани йир.

Республика колхозашка, совхозашка, предприятешка социалистически доалахье лораяра деча балхех лаьца докладаш йир Нохч - ГІалгІай АССР юрта боахама министра хьалхарча заместитела У. Льянова, кхачан промышленноста министра Л. Харсанова, «Чечено-ингушплодоовощхоз» яхача объединене начальника М. Чочаева.

ДІахо йодача хана республика колхозашкеи совхозашкеи кхы тІа дукхагІа доакъар Іалашдара дешаш дувцаш къамаьл дир Нохч-ГІалгІай АССР юрта боахама министерства отдела начальника декхараш кхоачашдеча Б. Урузбиева.

Республика колхозий, совхозий, кхыча боахамий техникана обслуживани яра тІаийца декхараш кхоачашдарах доклад йир Нохч - ГІалгІай АССР «Госкомсельхозтехника» председатела заместитела В. Попова.

Республика колхозашкеи совхозашкеи коллективни подряди хозрасчети юкъейоалаярах, дийцар Нохч - ГІалгІай АССР юртбоахама министерства отдела начальника Т. Дмитриевас.

Докладех лаьца къамаьлаш дир Нохч - ГІалгІай АССР мелиораци хинбоахамен министра М. Баматгиреева, республикански Госбанка управляюще А. Вартанова, «Чеченингушсельхозхиме» председатела Ю. Сухорукова, кхыбараша.

Заседане дийцача дешаех доагІаш дола соцамаш тІаийцар.

КПСС ОБКОМА ПРЕСС-ЦЕНТРО ХОАМ БУ

ТЕЛЕФОН 2-66-72

Сихлуш латт кІи-марса балхаш. 16 июль хьатІаотташ оперативни даннегІа республике 103,6 эзар гектара тІара ка болча ялатеи ялатабобовни культураш хьекхай — еррига чуэца езарех 69 процент. Царех 65 процент хулаш яраш аьрдай.

Республике эггара хьалха кІи-марс чакхбоаккх Наурски района кхаш леладераша: укхаза ка бола ялат деррига хьекха даьккхад, цох 98 процент хулаш дар аьрда а даьккхад.

КІи-марса балхаш чакхдаьха йовла йоахк Шелковскойи Гудермесскии районаш. Дикка сихдаьд балхаш Шалински, Грозненски, Надтеречни, Сунженски, районашкарча хьувкъам чуэцаш йолча комплексни транспортни коллективаша.

БІарчча республика хьанийцача цхьан дийнахьа 13.4 эзар гектара тІара ялат аьрда даьккхад.

Кхаш леладерий декхар — ха а ца йоаеш хьатташка ялат цІендар, приемни пункташка из дІачу а денна пачхьалкхен план сийленца кхоачашъяр.

Дуккхача районашка из болх ма боаггІара дІаболабаьбац. Ка бола ялат хьекха даьккхача Наурски районо 16 июль хьатІаотташ 141 тонн мара ялат дІаденнадац. Кхы лохагІа хьокхамаш да надтеречненцийи урус-мартановцийи. Ялат цІендараи дІадаларан сухал бац Грозненскии Ачхой - Мартановскии районашкарча кхаш леладераша а.

Дуккхача хьатташка Іайна дукха ялат латт, цхьабакъда, из цІендара деш хІама дац. Ялат талхар а довра а кхерам болаш да гІулакх. Из иштта дита йиш йолаш дац. Ялат цІендуи докъадуи машинаш дийнахьа а буса а болх беш хила еза, къаьстта «Калаусскийи» «Надтеречнийи» совхозашка. тохкам бича, гучадаьннад цига ялат чІоагІа бІеха хилар.

Масал хьаэпа доагІа Шалински района боахамашкара. Укхаза кхоалагІа дакъа ялат арданза да, хІаьта пачхьалкхенга из дохкара план 76 процент кхоачашъяьй. Шалинцаша дІачутела кІа маьхерча сортех а да.

Ялат дІадалара сухал бу Шелковской района боахамаша. Дика ялат дІачулу приемни пункташка Гудермесски района совхозаша.

Ахкан хана хІара болх бе йиш йолаш денача сахьатах ма могга пайда эца беза ялат сихагІа чуийца даккхара, касарех уллаш дар ардара, хьатташка из цІендараи пачхьалкхенна дІадаларан.

Деррига балхаш комплексагІа

Сиха дІадолхар кІи-марса балхаш. Дийнахьа баьча балхага хьежача гучадаьлар — хьалха санна массарел дукхагІа кІа Асаев Мисарпаший звеноцарча комбайнераша чуийцалга. Юха а хьалхаваьннавар звеньевой — 20 гектара тІара кІа чуийцалар цо, 600 центнер аьрда кІа дІадахьийтадар хьатта. Цул ши гектар кІезигагІа мара дацар цу дийнахьа Мисарпаший новкъосташа Мичураев Саламуси Исраилов Іимранеи чуийца кІа а.

— Деррига а цхьатарра долаш вІаши уллув болх баьб массане, — дувц С. Мичураева. — Комбайнаш а цхьатара я, чормаш а цаІаш я. ХІаьта а из ши гектар хьалхаваьннав, Цхьа къайле-м я хьа, Мисарпаша. Цхьана болх беш хилча, тхона а хьайовзийта мегаций из...

Цу бегашка ла а дувгІаш, хІанз а шелъяланза йолча ший комбайнага хьожаш вар из. ХьалхайоаларгагІа хехкачул тІехьагІа юхаметтаянза йолча говрах тара хетар цунна ший комбайн. Цо доккха садоахаш санна хетар. Цхьан бе дІоагІаш чудола тІормиг боаллар, хІаьта шоллагІча бе — солидол чудола шприц. Ший агрегата мелъенна оатхал чІоагІъеш, эшача даьтта хьокхаш вар из. Цо дер деш боахкар цун новкъостий а. Цар вахара закон а хинна дІаэттад хІара дийнахьа шоай машинашка лаьрххІа хьожилга, эшача кулг тохилга, кхоана комбайно лерттІа болх бергхиларах тийшачул тІехьагІа мара салаІа чу ца гІолга.

Кхыча тайпара хила бокъо а яц. Сайрана дІаоттаеш комбайнашка хьожача хана дукха шийсу тІехьагІа бокха хьовзам бе тарлуш, ханнахьа кулг гоха дезаш йола моттигаш, хьенхалуча моттигашка даьтта хьакхар ца лаьрхІача а. Кхоккхе цхьана дІа а этте дІабоаккх новкъосташа цу тайпара кхерам. Профилактика яр — из да хьалха латтарий агрегаташа цахаддаш овсаре болх беш хилара ларде латтарех цаІ. ХІаьта из бокхха лоархІам болаш а да. Ший новкъостий ишта дика болаш раьза волча Мисарпашас аьлар:

— Са-м яц цхьаккха а къайле: шоана ховчул совгІа. Со хьалхавалар хила тарлу комбайн кІезигагІа соцаярца, кха шаьра долча сихагІа лаларца, болх бешшехьа йоассаярца. ХІаьта из вай массане а деш ма дий. Цу секундех хьахулаш хила мег-кх со шул хьалхавалар...

«Шалинский» совхоза директорца Ш. Зильбухаровцеи керттерча агрономаца А. Лутаевцеи цхьана тхо да социалистически яхьа экран йолча.

— Лакха овсарле йолаш болх бу тха механизатораша, — раьза волаш дувц директора. — Ялх дийнахьа чуийцаб цар хьакхари ардари къаьста долаш 600 гектара тІара мукх. ХІара гектаро 26 центнер ялат деннад. Хий ца тохача лаьтташтa во хьувкъам бац из. Цхьабакъда долчча беса аьлча, цох тхона кхоачам хетац. Бокъонца доал дича дуккха а беркатегІа хила йиш йолаш да тха лаьтташ.

Соахка гурахьа ялаташ дІадувча хана тха вІаштІехьа ца доалаш дисад цхьадола хІамаш. КІезигьяьяр дІадувча фун нормаш. БоаггІача боараме минеральни удобренеш товса вІаштІехьдаланзар. Агротехнически дикагІча ханел тІехьадалийтадар цхьадолча кхашка ка бола ялаташ дІадувлга.

Цо дувцачоа раьза волаш корта лестабу керттерча агрономо а. Уж шаккхе а боахаме керда баьхка ба. Шинне а цхьана дуккхадар ду цар кхаш леладара балхара кхоачамбоацараш дІадахара, ялатий хьувкъам лакхбара, кхаш леладерий къахьегама овсарле лакхъяра, дисциплина чІоагІъяра.

Кулгалхо хиларал совгІа, дийша а дуккхача шерашка болх баь а дика инженер ва Зильбухаров Шудин. Из боахама кулгалде веча денз дукха кердадараш юкъехкувл укхаза балха. Масала, йол прессаца пачкаш а еш кийчъю боахаме хІанз. Механизаци яьй уж лафеташтa тІайоттара балха а. ХІанз ча вІашкатохача а накъадоал из гІулкх. Уж кердадараш юкъедоаладаро кхычахьа болх бе кхо трактор, уж лелаяра эша механизатораш мукъабовлийтаб. ХІаьта боахамашка уж мел чІоагІа эш дувца ца дезаш ховш ма дий...

Из бахьан долаш дикка аттача даьннад совхозе йол кийчъелга, ча вІашкатохилга. Люцерна хьалха хьекха 900 тонн йол вІашкатехай. Иззал тонн ча аргІашка дахийтад. ХІанз шоалагІа люцерна хьокхаш ба совхоза механизатораш. Кхы цІаькха хьакха лерхІаш а ба. Иштта да цхьа зІамигача даькъе а Іилманнтехнически прогресса элементаш балха юкъейоалаярах доала беркат.

Укх шера ка бола ялаташ чуийцача 750 гектара тІа хьатІадоагІача шера шекара свеклаш дІае лерхІ оаха, — дувц совхоза керттерча агронома Лутаев Ахьмада. — Кулг-кара болх бе ца безаш индустриальни методах лелаеш хургья уж. Тохкам беш укх шера 38 гектара тІа дІайийнай оаха шекара свеклаш. Деррига балхаш техникаца чакхдаьхад цу кхай тІа. ХІара гектара тІара 400 центнер шекара свеклаш чуэцаргхиларах тешаш да тхо. ДІалархІал, мел дукха нах мукъабоврґба из тохкам толаме чакхбоале? Мел аттача баргба наьха къахьегам? Массехказа лакхлургья къахьегама овсарле, дуккха кІезигагІа хургда продукцега дІадодар, дукхагІа хургба боахам лелабарах боала пайда.

Кердача тайпара леладу совхозе цхьаькха цхьа хІама а. Хьалха санна ялаташ чуийца мукъадоаллашехьа ахац кхаш. КІоаргга дискаш яьхе ялат хьокхаш юхейиса юхкаши оасари дІадоаккх, лаьтта кІаьдду. ТІаккха цхьайолча моттигашка шоалагІа хІамаш дІаюв, юхедисараш севооборотага хьежжа кийчду. ХІанзлехьа 350 гектара тІа дІайийнай совхозо доакъарийна лаьрхІа хьажкІаши рапси, кени горохи цхьана.

Юхедисача кхашка август чакхбоалаш сентябрь болалуш гербицидаш тох, хІара гектара тІа 10 центнер йолаш минеральни удобренеш а товс. Цул тІехьагІа оах уж лаьтташ. Уж балхаш кхоачашдеш я низ бола 16 трактори кхы эша инвентаря йолаш йола кІи-марса комплекса ше къаьстта звено.

1600 гектара тІа да совхоза ка бола ялаташ. Царех эзар гектара тІа кІа а долаш. ХІара гектаро 30 центнер луш дика хьийкъад из укх шера. Бакъда, цох кхоачам хеташ бац совхоза ахархой. ХІана аьлча цар кхаба деза хьайбаш дукха да. Уж леладара дукхагІа ялат эш. Цудухьа гектара тІара 50—60 центнер лургйолча сортех дола кІа дІаде лаьрхІа да тхо. Тхоай лоалахошкара «Курчалойский» совхозера 50 тонн «ахкарликови» сортах дола фу денад оаха хьатІадоагІача шерарча хьувкъама лаьрхІа дІаде. Кхы а дикагІа хьувкъам луча сортех дола фу Іалашде лаьрхІа а да тхо.

...Дийнахьа а бус а ца соцаш сихденнад кІи-марса балхаш. Уж сихеи дикеи чакхдахара тІехьа яьржача социалистически яхье хьалхле лелаеш ба коммунисташ А. Хамзаев, А. Баснукаев, комсомолец В. Висаев, дуккха кхыбараш. Дийнахьа а бус а сацац коммуниста М. Вахаева кулгалдеча совхоза керттерча хьаттара болх. Шоашкара доагІар деш ба совхоза агитатораш, политинформатораш, халкъа тІахьожамхой.

Цу дерригне тешаву «Шалинский» совхоза ахархоша укх шерара кІи-марс сихеи ялаташ ца дойташи чакхбоаккхаргхиларах.

П. ХАЛУХАЕВ.

ПАРТГРУППАШКА—ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

КОММУНИСТАШ ХIАНА ЮХАУВЗАЛОРА

Цифраша цкъаза гIадвугаш, саIехадеш хул. ХIаьта укхаза йийцараш гулбеннарий корта Iочубохийташ яр. Продукци арахецара ах шера план Грозненски консерваш еча завода керттерча цехо 72 процент, къахьегама овсарлен яр 77 процент мара кхоачашъяьяц. Цехе а заводе а Iалаьмате дукха хувцалу болхлой, соахкарчул кхозза дукхагIа салоIача деношка къахьега дийзад цар, оборудоване болх ца беш латташ дукха ха йоаю, къахьегама дисциплина хила ма йоаггIара яц. Цу дерригнех хьоахадир докладчика, консерваш арахецача цеха партгруппорга А. Ф. Мироновас.

Бакъда, цу кхоачамбоацарий алхха цIераш яьхача партгруппорга, цул тIехьагIа уж нийсдалара Iаткъача объективни бахьанех: транспорто болх юкъагIбутилгах, бийдал хан-ханнахьа ца лоаттаелгах дийцача, цеха начальника Б. Б. Ужахова, шоай къахьегама, вахара хьалаш дикка тоаде эшилга дIадийхача стерилизатора А. Голбацевас, бригадира М. Дениевас яьхар цкъа санна дуккхаза хеза а цох къамаьлаш де кIордадаь а гулбеннараш болга хоалуш дар. Гуш дар дийцача а ца дийцача а цох хьахила фуд? яха уйлаш цар дагалаттилга. Цудухьа цхьанне а уйла хьоаеш, критика а самокритика а еш къамаьл хоттадолийташ дацар собране этта хьал. ХIаьта керттердар чурча таронашта гулбеннарий теркам тIаозанзар, царех пайда эцара наькъаш хьахьокханзар, цу хьакъехьа мелал гойтарий цIераш яханзар.

Iалаьмате дукха де эш заводе, 300 саг къахьегача цар цехе къаьна оборудовани кердайоаккхаш, Iилманеи техниканеи карагIдаьннараш балха юкъедоаладеш, кулгкара ду балхаш кIезигдеш. Цу даькъе завода а цеха а администраци цхьаккха хIама деш яц оалилга дац. Укх шера ханнахьа керда продукци хьачуэцара кийчъяьй цех. Хьалха кабачкаш хедаю лини къаьна хилар бахьан долаш болх юхабетташ йола моттигаш кIезига хилацар. ХIанз цига керда резка оттаяь, кабачкаш кхорза пишк хьаяьй. Иштта кердача оборудованеца Iалашъяь аьшка лакировани ю цех заводе хьалъяро банкашта тIачIоагIлу ногIаргилгаш арахецилга дикка алсамдаькхад .ДIахорча хана цига хьае лерхI аьшка банкаш. ХIанз къаьнача, тишача корпусашка къахьегаш ба укхазара болхлой, хила ма доагIара дац цар къахьегама, вахара хьалаш, гонахьа антисанитари я. ТIаккха дукхача хана денз яиза яргъяц яха реконструкци кхы тIехьаяха йиш яц аьнна хет. Уж гIулакхаш къоастаделга керттерча даькъе «Чеченингушплодоовощхоз» объединенех тийша да. ХIаьта завода администраце, общественни организацеша царех лаьца дешаш кIезига а увттадаьдац царна хьалхашка.

Цунца дийза хьоахаде дезаш цхьаькха цхьа хIама а дар. Заводера мугIарерача къахьегамхоех берригаш хIана бац аьннараш цхьан сезонагIа хувцалу. Цул совгIа царех 80 процент бараш лоаIахарча юрташкара городе хьакхувлеи юхакхувлеи безаро чIоагIа Iазапе увттаю предприяти. Объединене АТХ бехкагIа кхарарча шера ялхазза хьа ца боалабеш бисар уж. Транспорт во лоаттаеш хиларца болх тайжжа хьабелга вIаштIехьдалийтац.

Шеко яц, уж йоккха проблемаш я, долче, царех заводера керттерча цеха коммунисташ сакхеташ, уйла еш, шера баьча балха итогех дувцача собране хоадамболаш а ира а уж дешаш увттадеш хила безар аьнна хет.

Балха чIоагIа новкъарле ю линегIа продукци чуйолаш хьайоагIа банкаш цIенъеи йокъаеи езача моттиге кхаьчача цига из кулгашца де дезаш хиларо а. Хьалхе кийчъяь хила еза мойка, хIанз юхаметтаоттаеш мара яц администраце. Из бахьан бIеха йола банкаш складе дIачукхаьчача цехе юхаерзаю. Цига болх беш я коммуниста Хасуева Мархаси КПСС членалла кандидата Вараев Вахаси кулгалду сменаш. Ялх сагах латта цар партгруппа, завода, парторганизаци балха эггара низкъалагIа йолча цу участкана шийн теркам тIаберзабаьбаларе ерригача коллектива чIоагIа аьттув боаккхаш хIама хургдар. Цига къахьегача а кхыча а коммунистий отчеташка ладувгIилга цар парторганизаце массазара гIулакх а хинна дIаэттадац хIанз а.

Собране эшача лостамагIа къамаьл хоттаденна ца хилар хоалуш волчоа тара хийтар ше тIеххьара лаьрхIа урагIетта завода парторганизаце секретарь И. Х. Джухаров. Цо кIезиг-дукха критика еш къамаьл даьчул тIехьагIа хьалха къамаьл даьча шинне, цIаькха а дош дийха, шоашта хетар хьааьлар. Гуш дар чакхъяьннарг лархIа йоагIа собрани, нагахьа санна юха кердаяккха йиш хиннаяларе цига корта бола дукха хIамаш хозаргхилар. ДIакъаста ца тугаш, вIаши дагардар дувцаш хилар уж из йистеяьнначул тIехьагIа а, массане йоахар шоаш партгруппа, цеха белх тоабара оарцагIдаргда. Цох теша воагIа, коллектив вIаши кхота а енна, оарцагIъяьлча шийна хьалхашка латта декхар кхоачашдулургдолаш я.

Са къамаьл хилар мастерца, агитаторца Хасуева Мархаца социалистически яхь вIаштIехьъяккхарах лаьца. Цу хьакъехьа дечох лаьца хаьдда хIама ала маганзар цунна. ТIаккха мугIарерчарех фу аргда коммуниста, смена кулгалхочоа иштта мара жоп дала ца мегача! Шеко яц, яхь лелаяра гIулакх лерттIа оггадаьдаларе дувца шортта корорргдар цунна а.

Отчетно - хоржамий кампани дIахояхьа езача цар, парторганизаце цу а кхыча а дешай уйла е йоагIа, организаторски, кхетама болх тоабе безалга. Еррига критически замечанеш, предложене вIашагI а теха кхоачашъяра аргIанарча собране тIаэца, деша тIехьа гIулакх хулга Iалашде деза. Из цар дарга хьежжа уж дукхагIа ялара, собранешка корта бола къамаьлаш дара тIера хургба парте членаш. Цунца мара вIаштIехьдоаккхалургдац партгруппа денал айделга.

З. ЧОЛТАЕВ,
парте Грозненски горкома инструктор.

Шерра социалистически яхь йоаржаь къахьегаш я номер 557 йола дIа-хьа лелача механизировании колонна коллектив. Вай республикерча районашка цо хьалъяь лоархIаме объекташ дукха я. Царех я больницаш, школаш, берий бешамаш. Дукха ха йоацаш Ведено цун гIишлонхоша эксплуатаце дIаелар керда школа.

Ерригача ПМК шийха дика цIи йоаккхийташ хьавоагIа пхелагIча разряда плотник Т. Махмудов. Цо кхоачашдаь балхаш дикал лакха йолаш хул. ХIара дийнахьара нормаш 120—130 процент кхоачашъю цо

КIезига бац къахьегама ветерана хьехамчал леладаь нах а. Царех дукхагIбараш Махмудова бригаде шоай балхах дика лоархIабеш къахьегаш а ба.

СУРТА ТIА: Махмудов Тага болх беш воалл.

Х. МУКАЕВА дилла сурт.

Республика районашка гIолла

КАЛЕНДАРА ТIА — 1987 ШУ

Нийслагlа шу да Назранерча ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» заводе Газдиев Iалаудина Мухьмад къахьегаш вола. Эскаре гIулакх а даь цIавеначул тIехьагIа ученикалла дIаэц из. ХIанз из болх беш ва инструментальни цехе М. Инаркиева кулгал деча комсомольско - кагирхой бригаде слесарь - инструментальщик волаш. Коммунистически къахьегама ударник волча зIамсаго хьинаре къахьег.

Газдиева шийн пятилетни декхараш кхоачашдаьд дIадахача шера апрель бетта, хIанз 1987 шера апрель бетта чотагIа болх беш а ва. Сменни декхараш цо даим а тIехкхоачашду, цунца цхьана хьабеш бола болх дика а бу. «КПСС XXVII съезда — хьинареча къахьегама 27 декада!» яхача девизагIа йолча вахте а этта декадащ дикача балхаца чакхйоахаш хьавоагIа из.

◆

ДЕКХАРЕХ ЛОАРХIАБУ

ЦхьайтталагIча пятилеткa тIеххьарча шера къаьстта а хьинаре къахьега лаьрхIад Назрановски маьхк еча завода коллективо. Ах шера планал совгIа цо маьхала яьхай 50 эзар сома маьхa изделеш. Къаьстта а дика пайда луш я кердача цеха арахеца продукци — хьовла. Ялх бетта итогех цу цеха коллектив хьалхле лелаеш я.

Кхом барах, хьурмат дарах, дисциплина дика хиларах хьахинна толам ба из.

Къаьстта дика къа а хьегаш, даим социалистически яхье толаш йолаш хьайоагIа лакхе белгалъяьккхача хьовла деча цехера Местоева Радимхан керте латта бригада. ХIаьта, заводе сий деш я Чахкиева Райхьанта кулгалду маьхк ю бригада а.

(«Ленина някъ»).

◆

БАХАЧА НАХА БЫТОВОИ ГIУЛАКХАШ ДЕЧА ОБЪЕДИНЕНЕЙ, ПРЕДПРИЯТЕЙ, ОРГАНИЗАЦЕЙ БОЛХЛОШТА СССР ОРДЕНАШИ МЕДАЛАШИ ЯЛАРАХ ДОЛА

СССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Плана заданеши социалистически декхараши кхоачашдеча толамаш дахарах совгIат лулда:

Нохч-ГIалгIай АССР-е гIолла Къахьегама Сийлен III степена орден

Понаморев Николай Ивановича — радиотелевизионни аппаратура тоасча производственни объединене радиомеханика.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель
А. ГРОМЫКО.
СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь
Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль.
1985 шера, 11 июле.

Шовзткъа шу совгIа хьалха тоссаденнад укх сурта тIа шоана гуча шин сага — Сийлахь-боккхача Даймехка тIема ветераний В. Скребневеи (аьттехьарвар) А. Аршаваи доттагIал. Духхьашха байзаб уж 1942 шу чакхдоаллаш Сталинграда юхе фашисташ бохабеш лаьттача лирача тIемашка. Цул тIехьагIа Ленинграде хьожаваьв В. Скребнев. Цо дакъа лаьцад Прибалтика, Польша мукъайоаккхача, Берлине, рейхстаг хьайоаккхача, хIаьта Украине, Румыне, Венгре гIолла чакхбоалаш хиннаб А. Аршава тIема никъ. ТIом чакхбаьлча вIашагIкхийттаб Нохч-ГIалгIайчен столице Грозне, цу хана денз укхаза бахаш ба.

Пенсе баха дукха ха я ветеранаш, бакъда, каст-каста хул уж шаккхе а цхьана кагирхой болча вIашагIкхетарашка бахе, дувц царна шоай ноахала деналерча гIулакхех, тIахьех уж шоай Даьхен бизза къонгаш а болаш хьалкхера. Накха бизза ухк ветераний костюмаш тIа деза тIема совгIаташ — орденаши медалаши. Цар къонахчала, майрала Даьхено баь мах ба из.

СУРТА ТIА: шоайла дагабувлаш латт тIемеи къахьегамеи ветеранаш (аьрдехьара аьттехьа) А. Аршаваи, В. Скребневи.

Р. АУШЕВА сурт.

Керда урхенаш йоах

КПСС XXVII съезда накъабаха кийчлуча тха къахьегамхоща доккхий декхараш тIайийцад: карарча шера паччахьалкхенга планал совгIа 50 тонн шура, дулх —90, тха—4, баьцадаараш —100, ялат — 50 тонн лохка.

Укх шера бIаьсти дикка тIехьальннаяле а лоацача юкъа 3 зар гектара тIа тайптайпара культураш дIайийра механизатораша. Шоай ханнахьеи дикеи уж гIулакхаш чакхдаха аьттув баьлар колхоза партномо, профкомо, правлене деррига кхашкара балхаш коллективни подрядах дергдолаш вIаштIехьдахарах.

Подрядни хьисапе къахьегаш йолча бригадашта кулгалде оттабир йоккха балха опыт йолаш бола М. Сандов, Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат, Грозненски РК КПСС бюро член Г. Морозов, колхоза партнома член И. Целовальников, КПСС член Ф. Величко.

ДIадахача шера И. Целовальникова кулгалдеш йолча звенос коллективни хьисапе къахьегара йола опыт караерзаьяр. Звенога дар хиш дехкаш дола 250 гектар лаьтта. Силоса лаьрхIа йола хьажкIаш чуийцар хIара гектара тIара 350 центнер моша доакъар а доаккхаш, доакъара свеклаш яьхар 525 центнер, вIашагIъэяь дIайийнача ка болча культурай хIара гектара тIара а 203 центнер доакъар даьккхар. Дикка лакхагIа хилар хIара звеноцарча болхлочо нийца алапи а. Цу факторо а кердача хьисапе къахьегара наьха безам совбаьккхар. Цу звеной опыт ларде а лаьца дIадоладир карарча шера ерригача бригадаша шоай балхаш.

ХьатIакхаьчар доакъар кийчде дезаш а кIи-марса балхашта тIеххьара кийчо е езаш йола а ха. Кердача хьисапе алапи а луш техника кийчъе хьожабир колхоза дикагIбола механизатораш. Из мероприяти иштта чакхъяккхарах хIанз геттара дикка дIа а долх кIи-марса балхаш.

Доакъар кийчдара месячник кхайкадаьчул тIехьагIа, партийни комитето заседани йир. Цига оаха чIоагIйир доакъар кийчдара план, партийно - политически болх бара йола мероприятеш, йол — 1000 тонн, силос — 2000 тонн, баьца хьоари гранулаши — 200 тонн кийчъяра заданеш.

Доакъар кийчдераша тIатеIIа къахьегарах месячника заданел совгIа кийчъяь йол 250 тонн, силос—2450 тонн, бацца хьоари гранулаши —5 тонн. Из толам боаккхача къаьстта овсарле лакха йолаш болх баьб механизатораша Ф. Величкос, В. Детисова, В. Захарова, А. Детисова, М. Сметана, кхыбараша. Доакъар фермашка хьатIакхухьаш бараштa юкъе эггара дукхагIа рейсаш а еш балха нормаш дикка тIеххкхоачашъяьй шофераша Т. Букулова, В. Космачева, В. Горшенева, кхыбараша. Темпаш лох ца йолийташ дIахо кийчдеш да доакъар.

ЛерттIа дIадоладаьл колхозе кIи-марса балхаш а. ХIаьта ялат хьокхача боккха толам боакхх комбайнера Саидов Абосупьяна. Юкъера лаьрхIача хIара дийнахьа 21 гектара тIара дар хьокх цо, нормагIа хьакха доагIар 6 гектар долаш. Цо санна овсарле лакха йолаш болх бу Хазбулатов Висита, Белидов Мовлас. 130—140 процентага дIакхоачаш шоай балха нормаш кхоачашъю ялат оардаш болча комбайнераша Ю. Сухорукова, А. Мельникова, Н Смирнова, кхыбараша.

КIи-марса балхаш чакхдоахача къаьстта дика къахьегаш болча комбайнераштa, трактористашта, шофераштa парткомои профкомои даькъала бувцаш телеграммаш кхахьийтай, цар дашкеи дезалашкеи баркал оалаш письмош яздаьд, социалистически яхье хьалхалаттараштa карара кара тела цIе вымпелаш тийннай, цар сийна «молнеш» арахийцай.

«КПСС XXVII съезда — хьинареча къахьегама 27 декада!» яхача девизагIа къахьегаш болча хьайбаш леладераша тIеххкхоачашъяьй паччахьалкхенга ах шера хьайбай продукташ йоахкара планаш. Иштта, шура дIаеннай 1372 тонн, план 1340 тонн йолаш, дулх дехкад план 50 тонн йолаш 106 тонн, хIаьта тха — 12,8 тонн, планагIа дохка доагIар 8 тонн долаш.

Доаркашта юкъе хьалха ба М. Ососкова, А. Мулдыева, С. Дурбышева, кхыбараш. Дикка тIеххкхоачашъяьй цар а кхы дукkхача доаркаша а хIара Iаттагара шура яккхара ах шера планаш.

Паччахьалкхенга юртбоахама продукташ йохкара цхьайтталагIча пятилетка тIеххьарча шерара планаш ханал хьалха кхоачаш а еш, мехкеи Кхачан программа кхоачашъеча ма могга доккхагIа дакъа юкъедахьа гIерт колхозахой.

Ф. СУХАЧЕВ,
Грозненски района 1 Мая цIерагIча колхоза парткома секретарь.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета массазарча комиссешка

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета промышленностах, транспортахи бувзамахи йола комиссеш а агропромышленни комплексах йола комисси а цхьана яьча заседане хьежар шурий промышленноста Нохч - ГIалгIай республикански объединене производство лакхъяреи арахецача продукце дикал тоаяреи балхах долча дешага. Шурий промышленноста Нохч - ГIалгIай республикански объединене генеральни директора М. Д. Магомадова докладага ла а дийгIа, из йийцача цу комиссеша белгалдаьккхар, халкъа депутатий Советашца цхьана объединене дулхеи шурийи продукташ дукхагIа хилийтара, цар дикал а ассортимент а тоаяра тIаберзабаь белггалара болх беш хилар.

Цунца цхьана, шоаш къамаьл деш депутаташа А. В. Шаршавыха, Х. Г. Багашева, И. З. Антипенкос, Ю. В. Кузнецова госторгинспекце управлене начальника Л. Г. Давиденкос теркам тIабахийтар шурий промышленноста Нохч - ГIалгIай объединене йолаш йолча резерваех бизза пайда эцаш ца хилара.

ХIанз а нийслу дикал лоха йола продукци арахецаш йола моттигаш.

Шурий промышленноста объединене могадаьд КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленума решенеш кхоачаш а еш, подведомственни предприятеш кулгалдара боарам лакхбелга, уж дIахо а дегIакхувлара, цар балха эффективности дикали лакхъяра а шурий продукташна наьха хьашташ диззагIа кхоачашдара а беш бола болх чIоагIбелга. Советаша производства механизации автоматизации еш, дIахо а къахьегам эргабаьккха тоабеш, из бахьан долаш маьхк еча промышленноста предприятешка кхалнаха кулг-кара ду балхаш кIезигдеш белггалара хIама даь хилар.

Депутаташа белгалдаьккхар, къаьстта а дукха кхалнах хлебохранилищашка, экспедицешка, маькха-булочни изделешта разделка, фасовка еча, кийча продукци дIанийсъеча болх беш болга. Цу тайпара хьал эттад кулгкара ду балхаш кIезигдара йолча комплексни программа декхараш даим а кхоачаш ца дарах.

НГIАССР Лакхехьарча Совета кхалнаьха къахьегамаи бытаи, нанали берали лорадара йолча комиссе республика кхачаи промышленноста министерствана могадаьд белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадоахилга.

* * *

Халкъа эшача товараштa а торговлена а йолча массазарча комиссе дийцар «Нохч - ГIалгIай АССР берий ассортиментах дола товараш хьадара деламах» дола дош.

Цига яьча докладаш тIа, комиссе содоклада тIа, депутатий къамаьлашка производство дегIайоалаяра, потребительски товарий ассортимент шеръяра а уж дохкар тоадара а балха юкъара анализ ярал совгIа, кIезига моттиг дIалацанзар берий изделеш арахецара хьал миштад дувцаро а.

Торговле тоъал дац кхувшбоагIараштa лаьрхIа дола тайп-тайпара Iайи аьхкии дувхаду барзкъаш, бIайха кога гIирс, хлопчатобумажни хIамаш, трикотажни изделеш.

Депутаташа хала а хеташ дийцар республика дуккхача предприятеша цхьадола берий товараш арахецара паччахьалкхеи декхараш даим а кхоачаш деш ца хиларах.

Халкъа депутатий городской, районни Советий исполкомашта могадаьд берий товараш хьадеча шоашта карарча предприятей балха тIахьожам лоаттабар тоаделга, цар дикал тоаелга, кхы тIа а продукци арахецара резерваш лохилга, плановни договорнии дисциплина телхаерашца барт боацаш хулга.

* * *

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета жилищно - коммунальни боахамеи бытовой гIулакхаш дареи комиссе, гIишлошъяреи гIишлошъяра материалий промышленностеи комиссе шоаш цхьана яьча заседане дийцар «Парте XXVI съездеи КПСС ЦК майски (1983 ш.) Пленумеи решенешка хьежжа юрташка бахача наьха вахара, коммунально - бытовойи социально - культурнии хьалий леламахи уж дIахо тоадарахь» болча НГIАССР Лакхехьарча Совета 1983 ш. 8 июнера соцам Урус-Мартановски района халкъа депутатий Советаша кхоачашбара беча балхах дола дош.

Урус - Мартановски райисполкома председатела И. Т. Сотникова докладага, подготовительни комиссе кулгалхочун, депутата В. Я. Налаева содокладага ла а дийгIа комиссеша белгалдаьккхад, районерча Советаша юрташкара нах баха пункташ социально эргаяьха тоаярах белгталара болх беш хилар.

Цхьабакъда, массанахьа а дика латтац гIулакх. Депутаташа И. И. Алмазова, Э. Э. Исмаилова, Р. М. Хачатурова белгалдаьхар республика Лакхехьарча Совета соцамашка хьежжа юрт социально эргаяьккха тоаяра планаш кхоачашъеча района Советаша нийсдолийта кхоачамбоацараш. Цу гIулакха хьежаю капитальни вложенеш шерагара шерага йизза караерзалц. Кхоачашъяц объекташ болх бе йолаялийтара планаш.

Кхоачам болаш дац торгови гIулакхашдар тоадара деш дар. Къе я промышленнии продовольственнии товарий ассортимент.

Комиссеша тIанийцай кхоачамбоацараш дIадахара тIаерзаяь массехк рекомендаци, наха баха цIенош, социально-культурнии коммунально-бытовойи лоархIам бола объекташ хьалъяра 1985 шереи бIарччача цхьайтталагIча пятилеткаи планаши декхараши кхоачаш ца дича дарг ца хилар белгал а доаккхаш.

* * *

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета унахцIено лораярахи социальни Iалашонахи йолча комиссе заседане дийцар къахьегамхошта социальни гIо - новкъостал лара законодательство кхоачашдеш халкъа депутатий Веденски района Советаша беча балхах дола дош.

Веденски райисполкома председатела С. Д. Сулейманова яьча докладага ла а дийгIа, из йийцачул тIехьагIа, комиссе белгалдаьккхад, къахьегамхошта социальни гIо-новкъостал дара законодательство кхоачашдара района Советаша белггалара болх беш хилар.

Цунца цхьана, комиссе членаша терко тIаззар райисполкома социальни Iалашон отдело пенсионни законодательство чийса кхоачашдара де доагIар ца деш хилара. Пенсешн пособеши хьежадеча, дIателача гIалаташ дувлийт, бокъонаш телхаю.

Кхоачамбоацараш нийсдолийт Сийлахь - боккхача Даймехка тIема инвалидийи доакъашхойи, тIем тIа байнарий дезалий члений къахьегамеи бытеи хьалаш тоадеча.

Комиссе халкъа депутатий Веденски районни Совета исполнительни комитета могадаьд лакхе белгалдаьха гIалаташи кхоачамбоацараши дIадахара мероприятеш кийчъеи чакхъяхеи.

* * *

Законодательни предположеней, кагирхой гIулакхех, халкъа образованех, культурахи спортахи йолча Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета массазара комиссеш цхьана яьча заседане хьежай Октябрьскии Сунженскии районашка кхувшбоагIараша бокъонаш телхаяра духьала къовсам лоаттабара дешага. Халкъа депутатий районни Советий исполкомий председателий заместителаша И. А. Кузнецова, Я. М. Хашагульгова кхувшбоагIараша бокъонаш телхаяра духьала къовсам лоаттабар малагIча хьала тIа да дувцаш даьча хоамашка ла а дийгIа, дийца а дийца, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета массазарча комиссеша белгалдаьккхад, халкъа образованеи професиональни образованеи органаша, правоохранительни органаша а общественни организацеша а кхувшбоагIараша бокъонаш телхаяра наькъаш дехкаш хилар.

Цунца цхьана шоаш къамаьлаш деш, Законодательни предположеней комиссе председатела нов. З. А. Яндиевас, депутаташа Н. И. Семенова, А. В. Галича, юстице министра И. А. Албастова, МВД министра заместитела Ш. Я. Могушкова белгалдаьккхар, халкъа депутатий Советий, правоохранительни органий, просвещене, профессионально - технически дешара органий кхувшбоагIараша бокъонаш телхаяра наькъаш дехкара балха боарам хIанз а дIадехарашка хьежжа ца хилар. Царна могадаьд шин кIира кхувшбоагIараш тIахьожам боацаш ца лелийтараи царга бокъонаш телха ца яйтараи беча балха боарам лакхбергбола мероприятеш кийчъеи чакхъяхеи.

Комиссе решене тIа я кхувшйоагIача тIехьен кхетам баларах бехктокхаме йолча министерстваштеи ведомстваштеи лаьрхIа шерра рекомендацеш.

ФЕСТИВАЛА СИЙНА

ДIабахача бетта тIеххьарча шоаттдийнахьа Карабулакерча химически реагентий заводе балха арабаьлар комсомольцаш. Цу субботника дика кийчо яьяр, хьалхе а чакхъяьхаяр комсомольски собранеш, белгалдаьхадар дергдола балхаш. Шоаш кийчйора бетон, Iойилла езача дIатIа а йихье дIанийсйора. Уж балхаш тIадерзадаь дар балха моттигаш, къахьегама хьалаш тоадара, гонахьара Iалам лорадара. Хьинаре къахьийгарех ба технологически цеха, транспортни участка комсомольцаш, болх во баьбац лабораторен энергоцехен къахьегача кагирхоша а. Из субботник хетадаь хиннад каста шийн болх дIаболабергболча кагирхойи студентийи XII-ча Дерригдунен фестивала.

◆

ВАХТЕ А ЭТТА

Ассински консервни завод — Сунженски районе хьалхле лелаеча предприятеех цаI. Производственни программа дилла а ханал хьалха кхоачашъю цо. Иштта дика къахьегаш я цун коллектив цхьайтталагIча пятилетка тIеххьарча шера а. ХIанз, дукхагIча даькъе болх бер цхьа консервни цех я. Баьццара горошек яшайоллаш я из. Духхьал дIабахача бетта 4012 эзар условни банка консервни продукци хьаяьй цу чу, из йоагIачул 212 туб дукхагIа я. ДIахо а иштта хьинаре къахьега лаьрхIа я коллектив.

(«Къахьегама байракх»).

◆

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИИ ТОЛАМ

«КПСС XXVII съезда — хьинареча къахьегама 27 декада!» яхача девизагIа шерра социалистически яхь а йоаржаь къахьегаш я Малгобекски района «Луч» совхоза шурий-товарни ферма коллектив. Цо ханал хьалха кхоачашйир ах шера шура яккхареи из паччахьалкхенга йохкареи паччахьалкхен план. Яккха езар 136,4 мара хиннаеце а, яьккхар 141,5 тонн шура я.

План кхоачашъяра доккха дакъа юкъедихьад хьалхле лелаеча доаркаша Хасанова Лемиас, Медова ПаьтIамата, Киломатова Амошас. Цар шоай ах шера декхараш дикка тIехкхоачашдаьд.

(«Ленина байракх»).

КЪОНАЧАР ТЕШАМ БОАБЕРГБАЦ

А. Шерипова цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача заводе балха гIулакха каст-каста вахе хулаш къаьстта са теркам тIаозар 18-ча установка коллектива болхо. Цун бахьан дар установка начальник соахка мара институт чакхъяккханза вола берашха кхийна зIамига саг хилар а, хIаьта сменана кулгалде къона йоI оттаяр а.

Цхьабараштa хетадала тарлу: теоретически знанеш яр яхаш, практически кIезига - дукха болх баь ца хилча завода кулгалхоша кхера а ца кхераш, мишта оттабаьбхьогI уж цу лоархIамеча балхашта?

Бакъда, сога хьттача из нийса даьд. Тахан шийн декхарех дика лоархIаеш я къонача специалиста Аушев Бахьаудина кулгалду коллектив. Из боккха толам ба, хIана аьлча, из установка массе а хана план кхоачаш ца еш хьайоагIаш яр, во яр болхлой къахьегама дисциплина.

ХIанз установке дикагIча оагIорахьа хинна хувцамаш аттача гIолла хьахинна дац. Дукха къахьега дийзар кердача кулгалхочун уж де гIерташ, дисциплина тоаеш. Цхьабараштa, дош доацар хетар цхьаккха бахьан а доацаш шин-кхаь сахьата балха тIера баьнна дIабахар, вокхар балха ба яхаш лелилга мара деш хIама доацаш, чакхдоаккхар ди. Из гIулакх ла йиш йолаш дацар. Бахьаудин болхлошкара доагIар хьадеха волавелча цу гIулакха раьза боацараша цхьаьца шоашта хетараш дувцар: завода кулгалхошта хьалхашка балха араваьннав алалехьа установка коллектива гIулакхаш тоадаьд алийта гIерташ тIатеIав из вайна, бакъда, цун хетар хургдац, яхаш. Цхьабакъда, шоашта хетар хургдоацилга хайча, цхьабараш доаца бахьанаш лехаш, начальникаца къовсамаш даха баьлар. ДукхагIчар кхетадир гIулакхаш тоаде гIерташ из лелилга. Цудухьа цун оагIув хьаллаьца, балха тIабийрзар.

— Заводе къахьега дизза шу даьлча, — дувц Аушев Бахьадина, са йоацача опытага хьежача сона кхаьча участок заводе эггара халагIчарех яр. Цкъа-дале, арахецаш йола продукци даккха гIалат доацаш хила езар. ШозлагIа-дале, массе а хана тIехьаюсаш яр коллектив. Дукха кхетама болх бе бийзар дисциплина тоаеш. Цу хьакхехьа сона чIоагIа новкъостал дир лакха говзал йолча болхлоша Анисимова Раиса Дмитриевнас, Ахмадова Марема, Мусаева Тоитас, кхыбараша. ХIанз тха коллектив барт - цхьоагIо йолаш я.

...Тахан вахте я дIадахача шера училище яьккха укхаза балха енача Кодзоева Фатимас кулгалду смена. Цу къоначa йоIас смена начальника йолаш къахьега ши бутт совгIа ха мара яц, бакъда, лоацача юкъа цу халача балхам байзаб цунна. ХIанз цо йоах:

— Хьалха айса болх беча участкана доалдича йоалар, хIанз ерригача сменана, установкана хьалхара жоп дала дезаш хул. Сона чIоагIа новкъостал ду установка начальника Аушева.

Ца ховш дар хьаккхашта дIа-хьа хоатташ, цхьан дагара къахьегача коллектива гIулакхаш белгала тоаденнад. Укх шера июль беттага кхаччалца цхьа эзар киловатт-сахьат электроэнерги, 13 тонн доагор, 46 гигакалори йIовхала энерги кхояьй.

Уж толамаш даха цар вIаштIехьдаьннад къахьегама дисциплина тIехдина а йолаш, технологически процессех бизза пайда эцаш болх барах.

З. АЮБОВ.

ПЯТИЛЕТКА БОАХА КЪАХЬЕГАМА ГIА

1985 шера хьалхарча ах шера Нохч-ГIалгIай АССР экономически социальнии дегIаахара паччахьалкхен план кхоачашъяра итогех

КПСС XXVI съезден цул тIехьагIа хиннача КПСС ЦК Пленумийн решенеш вахаре чакх а йоахаш болх баьча Нохч-ГIалгIай АССР къахьегамхоша кхоачашйир республика халкъа боахам дегIакхувлара 1985 шера хьалхарча ах шера план. Халкъа боахама доакъошка сихъелар экономически дегIаахара темпаш, юкъарча производства эффективность лакхъелар, дикка балхаш даьд дIахо а халкъа хьал-таро айяра.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

Продукци маьхала яккхара 1985 шера хьалхарча ах шера план 100,1 процент кхоачашйир, цу даькъе Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета чуйоагIача промышленносто — 106,1 процент.

Индустре цхьадолча доакъошка продукця хьаьр дегIаденад 1984 шера хьалхарча ах шера хинначул дукхагIа:

химически мехкдаьттахимически — 8,1 процент;

машинашъяри металлообработкен — 5,2 процент;

цу даькъе прибораш яр — 8,8 процент;

кхачан промышленность — 10,2 процент;

цу даькъе дулхи шурен — 6,8 процент.

Объединенешкен предприятешкен продукци маьхала яккхара план кхоачашъяри из хьаьр дегIакхувлара темпаши хьахьокх укх даннеша:

	1985 ш. хьалхарча ах шера план кхоачашъяра процент	1985 ш. хьалхарча ах шу 1984 ш. хьалхарча ах шерачуьнца нийсдича процентаца
«Грознефтеоргсинтез» производственни объединени	99	93
Ленина орден лелаю «Грознефть» производственни объединени	102	90
Грозненски ремонтно-механически завод	100,5	106
Карабулакски химически реагентий завод	100	114
«Севкавнефтегазпереработка» яха производственни объединени	104	87
«Красный молот» завод	99,4	108
СССР 60 шу дизара цIерагIа «Оргтехника» яха производственни объединени	103	106
«Промавтоматика» НПО опытни завод	110	117
«Пищемаш» завод	94	101
ГI. Ахриева цIерагIа «Электроинструмент» завод	101	110
«Трансмаш» завод	102	98
Электромеханически завод	100,5	103
Гудермесски медицински инструментий завод	100,9	107
«Автоспецоборудование» яха опытно - экспериментальни завод	106	104
Биохимически завод	104	92
«Грозэнерго» районни энергетически управлени	101	99,3
Нохч-ГIалгIай «Терек» яха производственни мебельно-дахчан хIамаш ю объединени	86	92
«Союзавтоматстрома» опытно-экспериментальни завод	102	104
Цементни завод	86	96
Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене Грозненски аьшкбетона конструкцей завод	100,2	96
«Чечингсельстрой» треста аьшкбетона конструкцей завод	109	88
«Аргунводпром» объединени	100,7	103
«Чеченингушводстрой» гIишлон управлене Аргунски аьшкбетона изделей завод	105	96
Хьун боахама министерство	101	104
Назрановски трикотажни фабрика	110	100
Производственни швейни объединени	96	100
Грозненски кога гIирс бу фабрика	80	87
Грозненски кондитерски фабрика	113	128
Грозненски йий доаккха завод	100	88
«Чечингконсервпром» яха производственни объединени	102	92
Шурий промышленноста производственни объединени	102	103
Дулха комбинат	104	110
«Чеченингушвино» производственни объединени	104	118
Нохч-ГIалгIай ялата продуктай производственни управлени	102	90
Грозненски экспериментально-механически завод	102	101
«Чеченингушстройматериалы» яха производственни объединени	100,1	97
Кхачан промышленноста министерство	111	108
Моттигерча промышленноста министерство	103	101

Промышленни продукце керттера тайпаш хьадар хьахьокх укх даннеша:

	1985 ш. хьалхарча ах шера хьаьл продукци	1985 ш. хьалхарча ах шу 1984 ш. хьалхарча ах шерачуьнца нийсдича процентаца
Электроэнерги — млн. киловатт-сахьат	1417	98
Газ — млн. кубически метр	936	89
Мехкдаьттаапаратура — млн. сом	4	92
Насосаш	386	102
Скважинаш караерзаяра йола цементировочни агрегаташ	428	108
Хица тIоанаш лелхийта агрегаташ	73	95
Тракторни прицепаш — эзар	7,1	99
Макхаш — эзар	319	103
Трансформаторни подстанцеш	755	100,7
Электрофотографически аппараташ	1195	97
Механизированни гIишлон-монтажни инструмент — эзар	114	181
Етта кирпишк (колхозаша яьр йоацаш) — млн. условни кирпишк	78,5	92
КIир — эзар тонн	20,2	95
Гипс (алебастр) — эзар тонн	5.6	104
ВIашагIхетта аьшкбетона конструкцеши оатхалаши — эзар куб. метр.	112	100,6
Цемент — эзар тонн	272	98
Хьу хьаара озар (колхозаша кийчъяьр йоацаш) — эзар куб. метр.	42,6	97
Цу даькъе херх хьокха хьу — эзар куб. метр.	29,8	101
Ардакх (колхозаша яьккхар йоацаш) — эзар куб. метр	18,6	100
Фаттан хьекха фанера — млн. квадратни метр	3,2	107
ТIехьнахьа дувхаду пазата барзкъаш — эзар	244	107
Чухьнахьа дувхаду пазата барзкъаш — млн.	3,4	103
Швейни изделеш — млн. сом	35,4	109
Телата кога гIирс — эзар пар	1013	90
Паччахьалкхен ресурсех даьккха машдаьтта — тонн	427	92
Мерзача шурий продукци — эзар тонн	37	103
Нахчаш, же яраш а тIехьа — тонн	1091	103
Кондитерски изделеш — эзар тонн	3,9	111
Маькхи маькхабулочни изделеш — эзар тонн	37,5	99
Макаронни изделеш — эзар тонн	3,1	109
Консерваш (колхозаша яьраш йоацаш) — млн. условни банка	45,4	97
Ийи — эзар дал	543	88
Дулх, цхьоалагIча категорех йола субпродукташ а тIехьа (промышленносте даьккхар) — эзар тонн	7,4	110
Колбасни изделеш — эзар тонн	3,2	101
Радиоприемникаш — эзар	205	75
Аьшка пхьегIаш — тонн	45	78
Аьшка менгеш — эзар	12,4	96
Шарикови авторучкаш — млн.	5,5	122
Бытовой химе товараш — млн. сом	6,4	105
Мебель — млн. сом	15,2	93

Продукци маьхала яккхара план кхоачашъяьь яле а, насосаш, хица тIоанаш лелхийта насосни агрегаташ, мехкдаьтта аппаратура, ардакх, мебель, кIир, етта кирпишк, цемент, чухьнахьа дувхаду пазата барзкъаш, швейни изделеш, кога гIирс, кондитерски изделеш арахецара хьалхарча ах шера план кхоачашъяьяц.

1985 шера хьалхарча ах шера соахка цу юкъа арахийцарел 8 процент дукхагIа арахийцар халкъа эша товараш, культурно - бытовой гIулакхаштен коа - картеи эшаш дола товараш.

Овсаре къахьийгар 1985 шера хьалхарча ах шера: къахьегама овсарле лакхъяра оттаяь заданеш дикка тIехкхоачашйир «Промавтоматика» НПО, «Оргтехника», «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни завода, кхы цхьайолча предприятей коллективаша. 1984 шера хьалхарча ах шера хинначул къахьегама овсарле лакхъеннай: Карабулакски химически реагентий заводе 12 процент, Гудермесски «Нефтехимзапчасть» заводе 40 процент, Грозненски «Оргтехника» яхача производственни объединене 11 процент, Гудермесски мединструментий заводе 7 процент, «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни заводе 8 процент.

1984 шера хьалхарча ах шера хинначул къахьегама овсарле лохъеннай Грозненски ремонтно - механически, «Пищемаш», ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент», «Трансмаш», биохимически, цементни, гIишлон управлене Грозненски аьшкбетона конструкцей, «Чечингсельстрой» треста аьшкбетона конструкцей заводашка, кхы цхьайолча предприятешка.

Производственни мощностех бизза пайда ийбац «Чеченингушстройматериалы» производственни объединенена чуйоагIача Назрановски, Малгобекски, Старопромысловски кирпишкаш еча заводашка, цементни заводе.

Республика кхаь промышленни предприяте, цхьан объединене чакхйоаккхаш я планировани яра йола бокъонаш шеръяраи балхах хьаьулачун даькъера цар бехктохам чIоагIбараи йола экономически эксперимент.

Республиканскичарел дикка лакхагIа да цу предприятей балха хьокхамаш.

Кердача хьисапе болх беча предприятешка 1984 шера хьалхарча ах шерарчул дукхагIа арахеца промышленни продукци 8,4 процент тIакхийттай, къахьегама овсарле 6,7 процент лакхъеннай.

Кердача хьалашка болх беча «Промавтоматика» НПО опытни завода, электроремонтни завода, «Оргтехника» производственни объединене коллективаша продукцена поставкаш яра дола декхараш дизза кхоачашдаьд.

Производственни коллективаша балхаш даьд кхом а беш, хьурмат а деш материальни къахьегамеи ресурсаш дIаахийтара.

1985 шера хьалхарча ах шера дикка дукха электроэнергии доагори кходаьд Карабулакски химически реагентий заводе, «Грознефть» объединене, «Союзавтоматстром» ВНПО Грозненски опытно-экспериментальни заводе, кхы дукканахьа.

«Грознефтеоргсинтез» производственни объединене, «Красный молот», цементни заводашка арахецача цхьайолча изделештеи продукценеи паччахьалкхен дикала Знак еннай хьалхарча ах шера.

Во продукци хIанз а тIехьа арахец Грозненски кога гIирс беча фабрике, Назрановски трикотажни фабрике, Производственни текстильно-галантерейни объединене, шурий промышленноста производственни объединене, Ачалукски минеральни хиш деча заводе.

Цхьайолча предприятешеи объединенешеи кхоачашъяьяц арахецача продукцега дIабода мах лохбараи пайда бараи оттаяь заданеш.

IИЛМАН-ТЕХНИЧЕСКИ ПРОГРЕСС

Промышленностеи халкъа боахама кхыча доакъошкеи дIахо а дихьад Iилманеи техниканеи карагIдийннараш юкъехкхувлилга, балхаш даьд технически прогресс яра.

1985 шера хьалхарча ах шера республикерча промышленни предприятешка юкъейоалаяьй керда техникеи дикагIйола технологи дегIакхувлара йола 211 мероприяти. Уж мероприятеш юкъейоалаярах, арахецача продукцега дIадодар кIезигдарах, производства технически боарам айбарах ходаьд кхо миллион сом, из хул оттаьча планал совгIа, планагIа ялх керда продукци караерзае езаш хиннача, караерзаьй ворхI тайпа продукци, машинаш, оборудовани, караерзаьй 75 керда материалаш, планагIа караерзае езаш хиннараш 41 тайпара изделеши продукташи йолча.

Программни управлени йола кхоъ автоматически манипулятор юкъейоалае езача юкъейоалаяьй 5, числови программни управлени йола пхиъ аьшк теда станок а юкъейоалаяьй.

«Красный молот» заводе караерзаьй 70 МП-а давлени ловш йола устьевой трубни оборудовани, сиха муфташи шарнирни соединенеши хьалувца форда йола палубни технологически оборудовани, «Промавтоматика» НПО опытни заводе буровойштеи тампонажни марIхалаи эша давлени хувца «ПДР-1», наькъашка лелара управлени еш йолча средствай устройстваштa тIахьожам лоаттабара йола «КДА-1» яха аппаратура, «Оргтехника» СКБ опытни заводе геттара зIамига хIамаш хьагойташ йола «ЭФА» яха аппарат.

Цхьабакъда, керда техникеи дикагIайола технологи юкъейоалаяра оттаяь йола планаш кхоачашъяьяц шурий промышленноста производственни объединене, Госкомсельхозтехника, моттигерча промышленностеи наха бытовой гIулакхаш деча министерстваи предприятей коллективаша.

Укх шера хьалхарча ах шера республика халкъа боахаме юкъейоалаяьй шера 7 миллион сом пайда луш йола йиъ эзар совгIа изобретении рационализаторски предложении.

ЮРТА БОАХАМ

Юртбоахама производствана интенсификаци яра, кхашкара хьувкъам дикагIа хилийтара, фермай продуктивность лакхъяра, юртбоахама продукци дукхагIа йохкара тIадерзадаь балхаш ду республика юрта боахама къахьегамхоша.

Массе а категорех долча боахамашка 1985 шера ялат дIадийна кхаш хиннад:

эзар га

	1985 ш.	1985 шу процентаца нийсдича 1984 шерaца
ХIамаш дIайийна дерригa кхаш	448,2	99
Ялата культураш	207,3	98
цу даькъе: кIа	79,1	94
дуга	4,3	78
ХьажкIаш	50,8	98
Шекара свекла	9	97
Баьцадаараш	13,3	99,3
Коартолаш	4,5	110

Республика колхозашка, совхозашка, кхыча паччахьалкхен боахамашка хиш дехкача 119,2 эзар гектар долча лаьтта дIайийнай юртбоахама культураш.

Хьалхарча ах шера колхозни совхозни кхашка хьалийхьай 939 эзар тонн органически удобренеш. Удобренеш кхашка хьалъяхьара шера задани 63 процент кхоачашъяьй.

Хиш дехкача лаьтташ тIа тессай 349 эзар тонн органически удобренеш.

Массе а тайпа юртбоахама культураш дIайийначa 147 эзар гектара тIа гербицидашца обработка яьй 1985 шера хьалхарча ах шера. Колхозни совхозни кхашкара ялата культура чуэцаш я. 1985 шера 8 июлага кхачалехьа дерригa хьакха дезача ялатах 38 процент дар хьекха даьннад. Гурахьа дийнача ялата дика хьувкъам хьалкхебаьб Сунженски, Урус-Мартановски, Шалински, кхы цхьайолча районий кхашка.

Юрташкара механизатораш доакъар кийчдеш ба. 1985 шера 8 июлага кхачалехьа йол кийчъяра шера задани 40 процент кхоачашъяьй, сенаж йоллар — 94 процент, баьца хьоар даккхар — 25 процент.

Доакъара единицага диллача 1984 шера хьалхарча ах шерарчул массе а тайпа доакъар 21 процент дукхагIа кийчдаьд.

Республика колхозашкара, совхозашкара, боахамашта юкъерча организацешкара продуктивни доахан хиннад:

эзар

	1985 шера 1 июль	1985 шера 1 июль процентаца нийсдича 1984 шера 1 июлаца
Доахан	181,2	100
цу даькъе: детта доахан	52,9	96
Хьакхарч	114,9	87
Жаи гаьзарийн	699,9	94
Коа тIара оалхазараш	2811,3	100,3

Колхозашка, совхозашка, боахамашта юкъерча предприятешка хьайбай продукташ яхар хьахьокх дIахорча даннеша:

	1985 ш. хьалхара ах шу	1985 ш. хьалхарча ах шу 1984 ш. хьалхарча ах шерачуьнца нийсдича процентаца
Дулх — эзар тонн	9,2	102
Шура — эзар тонн	58.1	103
Котамий фуаш — млн.	45,6	91
Тха — тонн	2135	86

Республика колхозашкеи совхозашкеи хьалхарча ах шера хIара кхоабача Iаттагара яьккхай 1143 килограмм шура, из хул соахка цу юкъа яьккхачул 51 килограмм дукхагIа. Укх шера хьалхарча ах шера яхкача хIара котама тIехьара хьагулдаьд 73 фуъ.

1985 шера хьалхарча ах шера деррига категорех долча боахамаша паччахьалкхенга хьайбай продукташ йохкара план кхоачашъяьй укх боарамагIа:

	Хьалхарча ах шера схьа продукташ	Продукташ йохкара план кхоачашъяр	1985 ш. хьалхарча ах шера схьа продукташ 1984 ш. 1 ах шера схьаранца нийсдича
Доахани коатIара оалхазараши (дийна доллашехьа) — эзар тонн	15,2	122	103
Шура — эзар тонн	51,9	104	102
Фуаш — млн.	57,2	114	100,4
Тха — тонн (цIенача хьоасага даьккхача)	1568	105	97

Колхозашкеи совхозашкеи дIахо чакхдаьккхад материально - технически база чIоагIъелга.

Хьалхарча ах шера республика агропромышленни комплекс дегIайоалаеча дIаяхийта паччахьалкхен капитальни вложенеш хилар 56,4 миллион сома маьха е республике дIаяхийтача ерригача юкъарча капитальни вложенеех 33 процент яраш.

ТРАНСПОРТИ БУВЗАМИ

Къулбаседа - Кавказа машиннаькъа Грозненски отделене мовхьаш тIадоттара 1985 шера хьалхарча ах шера план 100,0 процент кхоачашъяьй, цу даькъе мехкдаьтта продукташ чуйоттар — 94,1 процент, халкъбоахама мовхьаш дIа-юха дахьар — 104,8 процент, пассажираш дIа-юха бигар — 99,6 процент.

Отделене вIашагIа а елла, дIаяхийтай 5,3 эзар беза мухь тIабола поезд, царца дIа-юха дихьад 2,7 миллион тонн мовхьаш.

Айхха мовхьаш тIадоттарах мукъаялийтар 2927 вагон. Локомотива дийнахьеи буси йолча къахьегама овсарлен задани кхоачашъяьй 91,7 процент, вагонех пайда эцара задани — 101,5 процент, участкови сухала задани — 80,0 процент, вагона къахьегама овсарлен задани — 98,0 процент.

Автомобильни транспорто пассажиро - километрий оборота план 100,2 процент кхоачашъяьй, легкови таксеша — 102,6 процент. Соахка хьалхарча ах шера хинначул автомобильни грузооборот 1,1 процент лакхъеннай, пассажиро-километрий оборот — 2 процент. Таксеша валови доход яра 1985 шера хьалхарча ах шера план 102,3 процент кхоачашъяьй. Из иштта дале а мовхьаш дIа-юха кхахьара хьалхарча ах шера план юкъарча автомобильни транспорто кIезиг-дукха кхоачаш ца еш йисай.

Ах шера продукци арахецара план бувзама предприятеша 100,0 процент кхоачашъяьй, 1984 шера хьалхарча ах шера хинначул 4,2 процент дегIаенай из. Радиоточкаш дукхагIа хилийтара план 103,7 процент кхоачашъяьй.

Бувзама предприятей коллективаша къахьегама овсарле лакхъяра план 100,6 процент кхоачашъяьй, 1984 шера хьалхарча ах шера хинначул лакхъеннай къахьегама овсарле 9,7 процент.

КАПИТАЛЬНИ ГIИШЛОШ ХЬАЛЪЯР

1985 шера хьалхарча ах шера республике хьал а яь, болх бе йолаялийтай цхьайола промышленнии социально - культурни гIулакхашта йолеи объекташ.

Паччахьалкхен капвложеней чотагIа болх бе йолаялийтай 89,5 миллион сома маьха керттера фондаш, царех ялх миллион сома маьха яраш — Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета чуйоагIача предприятешка.

Республика халкъа боахамга дIаяхийта капитальни вложенеш 171,9 миллион сома маьха хилар, цу даькъе гIишлон - монтажни балхашка дIаяхийтараш 79,5 миллион сома маьха.

Подрядни организацеша шоай низаца гIишлон-монтажни балхаш дара план кхоачашъяьй 104 процент.

Цу даькъе:

Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене	98 процент
«Гроэтрубопроводстрой» тресто	114 процент
«Чечингсельстрой» тресто	106 процент
«Чечнигушводстрой» гIишлон управлене	100,4 процент
НГIАССР Минводхоза подрядни организацеша	104 процент
«Чечингазстрой» тресто	100,6 процент

Керттера фондаш болх бе йолаялийтара план кхоачаш ца еш йисай. ЦаIаш йисте а ялалехьа дуккхача гIишлошкеи объекташкеи дIа-юха хьежаю материальни, ахчан, къахьегама ресурсаш. Балхаш дара, къахьегама овсарле лакхъяра, гIишлошка дIадодар лохдара хьалхарча ах шера план кхоачашъяьяц цхьайолча гIишлон-монтажни организацеша.

КЪАХЬЕГАМХОЙ БАХАРА МАТЕРИАЛЬНИИ КУЛЬТУРНИИ БОАРАМ ЛАКХБАР

КПСС XXVI съездо цхьайтталагIча пятилеткана лаьрхIа кийчъяьча социальни программага хьежжа, республике деш да дIахо а планомерни балхаш къахьегамхой бахара материальнии культурнии боарам лакхбара.

1985 шера хьалхарча ах шера 1984 шера цу юкъа хинначунца нийсдича болхлойи гIулакхерча наьхеи халкъа боахамера алапе фонд дегIаенай 2 процент. Беррига къахьегаш барий алапи юкъера лаьрхIача бетта хилар 158,4 процент, промышленносте — 169,3 сом, гIишлон - монтажни балхаш деча — 200,6 сом, бурув детча — 249,1 сом.

Паччахьалкхени кооперативнии розничи товарооборота боарам, юкъара кхача а тIехьа дIалаьрхIача, 1985 шера хьалхарча ах шера хилар 407 миллион сом; вIаши нийсдеча маьхашка диллача соахка цу юкъа хинначул 3 процент тIакхийттаб из.

Цхьабакъда, 1985 шера хьалхарча ах шера план паччахьалкхени кооперативнии торговле предприятеша кIезиг-дукха кхоачаш ца еш йисай.

Республике керттерча торгующи организацеша розничи товарооборота план кхоачашъяр хьахьокх дIахорча даннеша:

млн. сом.

	1985 шера хьалхарча ах шера розничи товарооборота план кхоачашъяр.	Ах шера план кхоачашъяра процент
Моттигера торгаш	121,6	99
Юкъарча кхачан управлени	14,5	99
«Грознефть» объединене УРС	29,1	95
«Грознефтеоргсинтез» объединене ОРС	18,3	99,3
Къулбаседа - Кавказа машиннаькъа Грозненски отделене ОРС	12,2	102
Аптекоуправлени	3,6	98
Нохч-ГIалгIай книготорг	1,7	101
«Союзпечать»	5,1	103
«Чечингушплодоовощхоз» объединени	7,3	96
«Орбита» яха фирменни тика	4,4	103
«Чечингушрыба» объединени	1	109
Потребкооперации	151,8	99

Ах шера соахка цу юкъа дехкарел дукхагIа дехкад бахача нахага кхачани промышленнии товараш: дулхи, коа тIара оалхазараши — 5 процент, машдаьтта — 7 процент, чкъаьрий — 5 процент, шекар — 4 процент, кондитерски изделеш — 14 процент, кIадаш — 6 процент, зипаш — 12 процент, даьреш — итт процент, телата кога гIирс — 16 процент трикотажни изделеш 3 процент.

Моттигерча промышленноста предприятеша торгови сете дIадахийтар 20,7 миллион сома маьха халкъа эша товараш, уж 7 процент дукхагIа да 1984 шера цу юкъа дIадахьийтарел.

Бахача наха бытовой гIулакхаш дара дола дакъа а дIахо шердаьд. Быта служба хьалхарча ах шера бахача наха даь бытовой гIулакхаш 13,2 миллион сома маьха да, е 1984 шера хьалхарча ах шера даьрел 5 процент дукхагIа. БIарчча республика хьаийцача бахача наха бытовой гIулакхаш дара 1985 шера хьалхарча ах шера план 100,0 процент кхоачашъяьй.

Хьалхарча ах шера наха чубаха цIеноше хьалдеча дIадахийтад 18,8 миллион сом, хьал а даь дIаденнад 64,9 эзар квадратни метр хула наха чубахара дола паччахьалкхен цIенош. Наха чубахара дола цIенош хьалдара план 105 процент кхоачашъяьй. Болх бе йолаялийтай 640 дешархочоа моттиг йола юкъерча дешара ши школа, 90 моттиг йола берий беш.

Юкъерча дешара дийнахьарча, сайрийнарча, заочни школашка 1984-85 дешара шера дешаш хилар 268 эзар бери кхувш боагIараши. 1985 шера всеобуча юкъерча дешара школашка дийша чакхваьлар городашкеи юрташкеи бахача кагирхоех 21 эзар саг.

Городашкарча а юрташкарча а профессионально-технически училищашка дешаш ва 16,3 эзар саг, царех 53 процент бараш йизза юкъера образовани луча а болаш. Хьалхарча ах шера республика ПТУ-ша кийчбир 3,1 эзар саг къона квалифицированни болхлой.

Лакхерчеи юкъерча лаьрххIачеи дешара заведенешка дешаш хилар 27,1 эзар студенти дешархои, лакхереи юкъера лаьрххIа йолеи образовани йолаш 5,8 эзар специалист кийч а ваь, дIахьожаваьв. ДIахо а дегIаера унахцIено.

Больницашка, дарбан-профилактически учреждененашка болх беш ба массе а специальностех бола 3,4 эзар саг лораш, юкъерча медицински персонала 9,4 эзар саг.

Городашка а юрташка а болх беш хиннай 397 киноустановка, киносеансашка ах шера хьожаш хиннав 13140,4 эзар саг. Физически културанеи спортаи юкъе дукхагIа нах юкъеозара а балхаш даьд. Республике баха нах 1985 шера 1 июлага 1220 эзар саг ва.

Нохч-ГIалгIай АССР статистически управлени

МОСКВЕ ФЕСТИВАЛЕ БАХАР

Кагирхойн студентийн Дерригдуненан XII фестивале дакъа лоацаш хургйола Нохч-ГIалгIай делегаци самардийнахьа Грозненски машиннаькъа вокзале торжественни хьале накъайоаккхаш хилар республика комсомольски активи общественноста викалаши.

Делегаце членаша шоаш дIабахале хьалхха В. И. Ленина памятника юххе зизаш дехкар. Делегаци накъаяккхара хетаьча митинге дунен форуме болхараш даькъала бувцаш къамаьл дир комсомола Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара Л. Касаева, ВЛКСМ обкомерча ветеранийн совета председатела Е. И. Яковлевас.

Делегацена юкъе ба шоай дикача гIулакхашца цига бaха бокъо яьккхараш: Харин Александр — Старогрозненски УБР бурувдеттар, ВЛКСМ ЦК член, Байсуркаева Яхийта, Ножай - Юртовски района Орджоникидзе цIерагIча колхоза тхьамка леладер, СССР Лакхехьарча Совета депутат, Халгуев ТIахIир — ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» яхача назрановски завода слесарийн бригадир, СССР Лакхехьарча Совета депутат, Шевердина Галина — СССР 50 шу дизара цIерагIча химзавода аппаратчица, РСФСР Лакхехьарча Совета депутат, Грищенков Владимир — тIехдика дешар, Грозненски мехкдаьтта института студент, Банкуров Сайпуди — ВЛКСМ Октябрьски райкома хьалхара секретарь. Делегаце членийн цIерагIа митинге къамаьл даьча А. Харинен, ТI. Халгуевен дош делар шоаех беннача тешама хам а беш дерригдунен кагирхой форуме хила боагIача тайпара вай республика викалаш шоаш хургхилара.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа): Л. Касаев, Я. Байсуркаева, А. Харин, С. Банкуров, Г. Шевердина, В. Грищенков, ТI. Халгуев.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

КЕРДАДАРАШ

ФИЛОЛОГИЧЕСКИ IИЛМАЙ КАНДИДАТ

Нохч-ГIалгIай историй, социологеи, филологеи Iилма - тохкама института литература сектора йоккхагIа йолча Iилман болхлоча Ужахова Розас филологически Iилмай кандидата цIи яккхара йолча диссертацена защита яьй СССР Iилма Академе А. М. Горьке цIерагIча дунен литература институте. Цун диссертаце тема: «Нохчийн гIалгIайн роман (20-гIеи — 70-гIеи шераш). Истории вай хаи».

Диссертанта кулгалхочо — филологически Iилмай доктора Лидия Ивановна Залесскаяси лаьрхIача совета председатела СССР Iилма Академе член-корреспондент, советски литература отдела заведующе, профессора Ломидзе Георгий Иосифовича, оппоненташа — СССР Iилма Академе филиала Дагестански литература а метта а института литература сектора заведующе, филологически Iилмай доктора Хайбуллаев Сиражутдин Магомедовичеи Нохч - ГIалгIай пачхьалкхен университета доцента, филологически Iилмай кандидата Дахкильгов ИбраьхIамеи лакха мах бир цу балха. ВАКО чIоагIъяьй Ужахова Розайна енна Iилман степень.

КЕРДА ФУСАМАШ

Старопромысловски районерча Маяковске цIерагIча городоке хьалдаьд цхьаькха а йисаза вIаштIардаь цIа. Цига бахаргба «Грознефть» объединене болхлойи специалисташи. Мел эшаш дола хьалаш долаш я кердача цIагIара кхоьзткъеи итт квартира.

ХIанз шоай квартирашка дIачубахаб технологически транспорта управлене водитела Ахметов Мухьмада, «Старогрознефть» НГДУ штукатур - маляра Пешкова Лидияй, кхычар дезалаш.

Укх шера районе хьалдаь ялхлагIа цIа да из. ХIанз хьалдеш латт кхы а доккхий цIенош.

АРГIАНАРА ВЫПУСК

Укх шера Грозненски политехнически техникума 21-гIа выпуск хилар, 270 гаргга къонача специалисто хьайийцар дипломаш.

Духхьал цхьайтталагIча пятилетка шерашка цига кийчваьв ийс бIаь гаргга специалист: техникаш - автомобилисташ, гIишлонхой. Тахан уж къахьегаш ба БАМе, Тюмене, Дальни Востоке, Казахстане, кхыча моттигашка. Дикка хувцамаш а хиннад техникуме цу юкъа. Хьалъяьй столови, актовии спортивнии залаш, хьалъеш я 242 саг вахаргвола керда общежити.

Дешара кердача шера дийнахьарчеи заочнии отделенешка деша хьаэцаргва кхо бIаь гаргга дешархо.

Р. АЛИМОВ.

ХИ ТIА ХАТАР ХИЛА ТАРЛУ

Республике нах лувча ха шерра дIайолаеннай. Бераш, кхувш боагIараш, боккхий бараш а аьхки йIайхача хана хина тIагIерт. Са дувца безам ба лувчара сезона ОСВОД-а паччахьалкхен служба яьча кийчонах.

Хи тIа нах лорабара бехктокхамен сийлен декхар кхоачашдара лаьрхIа я кхоъ паччахьалкхен спасательни станци (Грозненски «форда» тIа, Заводской районерча Iам тIа, г. Гудермесе), иштта кхоъ паччахьалкхен спасательни пост (Назрановски, Шелковской, Сунженски районашка). Цу станцешкеи посташкеи болх беш ва 70 болхло. Цхьабакъда, хIанз а штатех боагIача болхлошца биззача боараме Iалашъяьйц Назрановски а Гудермесски а районашкареи Грозненски «форда» тIареи службаш.

1984 шера г. Гудермесе нах лувчача Iам тIа хьайиллаяр паччахьалкхен спасательни станци, цун декхар кхоачашдара мел эшар хургдолаш: цIенош, штаташ, нах кIалхарбоаха хIамаш, кхыдараш. Цхьабакъда, из дош къоастаделга укхаза чIоагIа эсала леладу. Цу тайпара латт гIулакх г. Назране нах лувчача Iам тIа а. Назрановски райисполкоме дош деннадар укхаза порядок хилийта. Цхьабакъда, тахханалца дикагIча оагIорахьа хувцаленнар геттара кIезига да. Хьожаш саг воацаш да Сурхо-тIареи Iаьлий - Юртареи Iамарч. Укхаза хила баха нах бовш моттигаш а хиннай.

Дукха ха я мел эша документаш кийчдаь а даьха Малгобеке паччахьалкхен спасательни пост хьаелла лерхIа, бакъда, из дош къоастa ца деш гаьнадаьннад. Цу гIулакха геттара кIезига йоакхо ю ОСВОД-а Малгобекски городской совето.

Ерригача республике лаьрхIача укх аьхки болх беш хургъя 19 ведомственни а 168 общественни а лувча нах лорабара посташ, иштта чурча гIулакхийн унахцIенони органий ялх пости пункташи. Хи тIа еча рейдашка а дежурстве а дакъа лоацаш лувчарий кхерамзле лораеш хургъя ОСВОД-а республикански школе кийчбаь 500 совгIа дружинникаш.

Вай республике 1064 ОСВОД-а юххьанцара организаци я, 144 эзар саг чувоагIаш, ОСВОД-а коллективни членаш я 207 организаци. Гучча тайпара из боккха низ ба. Цох пайда эца моттигаш а шорта я: республике пхи эзар гаргга гектар хула лувча йиш йола химайдаш я; 18 дода хий да, 1500 километр дIоахал долаш, 15 Iалама Iам, 46 хьабаь Iам ба, 8 йоккха хий латта моттиг я, ворхI хин хьоарсам да, 316 хий латта зIамига моттиг я.

Хи тIарча кхерамзленга хьажар дIадоладеннад укх шера 20 мае. ХIаьта хIанзлехьа а хила баха нах байна моттигаш нийсъеннай. Цо кхы а ланхбу нах кIалхарбахара служба болхлой, ОСВОД-а, спорткомитетий, ДСО, дешара болхлой, комсомола, профсоюза, НГIАССР нек дара федераце, «Нептун» клуба штабий, боахама кулгалхой бехктокхам. Берригa цар болх хила беза партийни, советски органий хьалхленца.

ВорхI шу хьалха оттальяр республике 1980—1985 шерашка итт нек ду бассейн хьалъяра план, белгалъяьхаяр уж хьалъе еза моттигаш, ханаш, къоастабаьбар хьалъергйола нах. Хала хете а, царех цхьаккха бассейн хьалъяьяц тахханалца.

Ахха цунца дашха доагIа РСФСР-е вай республика бераш нек да Iомадара эггара тIехьа латташ хилар. Советски Эскаре гIулакх де бахача а нек де ца ховш хул вай республике хьалкхийна нах.

Грозне бераш нек де Iомаде моттиг еце а, нах кIалхарбахара гIулакха специалисташ кийчбе таро я вай, «Садко» яхача нек деча (спортивни) бассейнеи эскара даькъа спортивни бассейнеи царца занятеш чакхйоахаш.

1981 шера 13 марта НГIАССР Министрий Совето тIайийцача соцам тIа белгалдаьккхад: «Предприятешка, колхозашка, совхозашка, кхыча организацешка ОСВОД-а республикански школага гIолла нах кIалхарбоаха специалисташ кийчболба, болх беча хIара иттнена цхьа саг волаш, цхьан коллективе шовзткъеи иттнел дукхагIеи пхеннел кIезигагIеи хургвоацаш». Укх шера ОСВОД-а республикански школа яр лоацача программах нах кIалхарбоаха специалисташ кийчбе безаш «Красный молот», «Металлист», «Автоспецоборудование», биохимически, «Промавтоматика» НПО заводашка, «Грознефтегеофизика» тресте, текстильно - галантерейни производственни объединене, №№ 1, 2, 3, 13, 19 йолча школашка. ДукхагIча даькъе цу гIулакха лоархIам кхетабеш ба кулгалхой, цхьабакъда, царех цхьабараша тIехьадувлийт группаш вIашагIйохкилга.

Бераш нек де Iомаде таро я нек ду бассейнаш йолча пионерски лагерашка. Цу тайпара 14 лагерь я республике.

Автотранспортац тIонаькъийн болхлой профсоюза обкомо ийцай Шалински районерча Автуры оалача юртарча цар доалахьарча лагере оттае ОСВОД-1 яха нек ду бассейн. Берашта доккха совгIат да из. Лагерашка нек ду бассейнаш йоацача кхыча доакъошкарча профсоюза обкомаша царгара хьоккхам эца боагIар. Тха новкъосталца ийца ОСВОД-1 яха нек ду бассейн Урус - Мартановски районерча «Башлам» яхача турбазе дIаоттаьй Грозненски педучилища.

Цу дерригне таро лургьяр хи йисте къахьегамхоша салоIилга дикагIа вIаштIехьдаккха, хатараш хургдоацаш наьха хи тIара кхерамзле чIоагIъе.

М. ШАМАЕВ,
ОСВОД-а республикански школа директор.

УнахцIенон служба

IИЛМАНА КАРАГIДУВЛАРАШ

Города юккъе да Киевски урологе институт чуйола дукхаза вIаштIардаь цIа. ТIехвоалаш цун корий кизгаш бIаргадайча атта кхеторгдац цу кораштa тIехьашка чакхдоаха Iилман лехамаш мел доккхий да.

Тахан, хетаргахьа, урологически лазараштa духьала лоаттабеча къовсаме керттера я хирургически скальпель. Боккъонца волча хирурга-уролога эш лакха говзал йолаш микрохирурги а сосудисти хирурги а кIоартта йовзаш хиларал совгIа. ХIара унахочоа дарба дара гIулакх эргаш хила дезилга кхетадар: цхьа диагноз йолча наха а тайп-тайпара операцеш е езаш хул...

Медицински Iилмана лоархIаме дакъа юкъедихьад киевски Iилманхоша. Укх институте урологе а некрологе а болх беча ворхI специалиста, дарба дара керда наькъаш лахарах, Украински ССР Паччахьалкхен премеш еннай алхха укх тIеххьарча шин шера.

Эггара тIехьагIа карагIдаьннараштa юкъе я — «Урат» яха аппарат: Электрогидравлически эффекта ларда тIа болх беш я из. Цо таро еннай хирургически операци ца еш ахкарга чура кхерилгаш дIадаха. Вайгара «Урат» нйю Японе, США, Франце, кхыча мехкий клиникашa.

Дукха ха йоацаш институте чакхъяьккхай жомара аутотрансплантаци яра шовзткъеи иттлагIа операци. Цу геттара чоалханеча операце таро лу дукха ха йоацаш дIабоаккхаш хинна унахочун жим дIа а ца боаккхаш дарба де. Аутотранспланташи еш, лазар дола жим хьа а баьккхе кхыча истола тIа дIахьо, цига из талхийтац шелбеш йолча растворий новкъосталца, цун телха артери е дестам дIадоаккхаш лакха говзал эша чоалхане операци яь хирург валлалца. Цул тIехьагIа ше баьллача моттиге юха дIатег жим. Хьалха инвалидаш хулаш хинна нах боккъонца берзабе таро лу цу шийн тайпарча операце.

Алхха урологически лазараштa дарба деча пайда нийца Iац института Iилманхоштa карагIдаьннарех. Царех пайда эц, масала, космически медицине а. Укхаза кийчъяьча «Тонус-2», «Тонус-3» яхача аппараташа новкъостал ду космически кемашца лелача космонавтий пхьидаштa атрофи ца хилийта: из геттара лоархIаме а да йIаьххача хана космосе лелача наха.

Сага керда жим боллара балха а йоккха опыт Iоаьлий институте.

— Тха специалисташа доккха дакъа юкъедихьад трансплантаце теорена а практикана а, — йоах института директора Карпенко Виктор Ивановича.

— Из операци-м керда лархIа йиш йолаш мичай, — белгалдоаккх аз.

Из бакъда. — жоп лу директора. — Эггара хьалха оаха жомара трансплантаци яьй ткъо шу хьалха. ХIаьта тахан а из мугIарера операци лархIа йиш йолаш дац. Укх ткъаь шера дукккхадар даьд. Хьалха из операци йича лерг-болаш хинна нах хIанз дуккхача хана бах. Операци еш дIаоттабаь керда жим, юххьанца болх бе болалуш хинабале а, тIехьагIа из сага дегIах дIаувш ца хилар дIадаккха мегадац. ХIанз а чоалханен гучадаккханзел дукха да «биологически дIаэр» яхача терминаца. Керттера проблема цунца я.

— Тха институте, дувц дIахо В. Карпенкос, — вIаштIехьъяьккхай донорски жим лелабара технологи. Оаха цIенхаштта толам лоархI электрически лоархIамий новкъосталца дуккхача хана жим дийна хилара методика вIаштIехьъялар. Тха тохкамех дола хоамаш довза чIоагIа ловш ба доазол арахьа а, къаьстта аьлча ГДР Ростоке Вильгельм Пика цIерагIча университета урологически клинике хан-ханнахьа чакхйоахача экспериментальни урологе симпозиумашка. Шин шу хьалха тхо долча венавар цу клиника сотрудникех цаI, бIарчча бетта тхона карагIдаьннарашка хьокаш хилар из. ТIехьагIа со Ростоке вахача хана цу клиника кулгалхочунца Теодор Эрдманнаца оаха барт баьб цу областе цхьана тохкамаш де, цар план а йийцай. ГДР-ерча коллегашца цхьана гIулакхаш леладара опыт тха йолаш я. Оаха лоархI из пайдане а тIехьаленна беркате а. Иштта, Иенски университета специалисташца цхьана тохкамаш даьд оаха кхаь шера урологе электрогидравлически эффекто луш бола пайда къоастабеш.

Со чIоагIа тийшав, — йоах В. Карпенкос, — вежарашха долча мехкий медикаша цхьана гIулакхаш леладар лоархIаме хиларах. ДукхагIдола дешаш цхьана къоастаде деза...

Аз хьаттар директорга, керда жим оттабара операци перспектива йолаш лоархIий Iа, аьнна. Дуккхача биологаша ма лерхIий, сага органашта трансплантаци еча тIаегIа хIама сага дегIаца дIа ца эра духьале цIаккха дIаяккха йиш яц, яхаш. Операци яьча наьха дIахора вахар дIаьха хург мичад.

— Цунах сона хетар кхыча тайпара да, — жоп делар В. Карпенкос. — Цу хьакъехьа са ала йиш я, керда жим оттабеш оаха операци яь саг, бархI шу даьнначул тIехьагIа, цунна бер дарца оахоша даькъала вувцарахи, шоллагIа тха пациент, операци яьчул тIехьагIа шин шера конторе къахегаш дегIа чIоагI а венна, шийн керттера гIишлонхочун болх хьа а нийца дIавахарахи. Уж къаьсткъаьста йола моттигаш ювцаргьяц вай. Бакъдолаш, биологически вIаши тIа ца эцар — трансплантаце операцешта цIенхаштта духьале я. ХIаьта дагалоацаргья вай, сага керда цIий доттар валара кхерам болаш хинна ха... Цул тIехьагIа дIаихад шераш, гучаяьхай цIе группаш, кIоарг а деннад шер а деннад цу даькъе вайна ховр. Тахан цхьанна саго операци лоархIий керда цIий тохарах?

Со вIалла шеко йолаш вац, — аьлар директора шийн къамаьл чакхдоалаш, — из проблема а шийн хана къоастаергхиларах. Кара хьаянь органаш увттаяра тIехьабараш а ба. Со царех вац: кара хьаянь хIамаш сихагIа талх. Сона хетачох, дукха ха дIаяхачул тIехьагIа уж увттаергья ханна, сага органага «салаIийта». Со тешаш, кхоане — сага органаш Iаламо еннаращца хувцара тIехьа хиларах.

Владимир Колинько.
(АПН).

Республика экранаш тIа

«АДАМЛЕН ФАКТОР»

Ерригача гучахьарча жанрови белгалонех казахски кинематографистий из керда фильм ма ярра детектив я. Лира зулам да хиннар, из тохкаш а да, цхьабола зуламхой гучабаьннаб. денал долаш болх беш ба правопорядка органий викалаш. доагIаш дола таIазар ца деш бехке бараш бутаргболаш а бац. Бакъда, авторий декхар зрителий самукъадаьккхача доалаш дац. Фильме дувцар да зулам даьча наха таIазар деча цхьаккха юстара латта мегаргвац яхилга. Дог цIенача, оздийча цхьан сага а духьале юлургъя общества материальни меттел, моральни а зе деш болча зуламхошта.

...Техникум чакхъяьккхама яьллинге а Алма-Атерча йовзаш йолча цхьан йоккхача предприяте балха ера къона экономист Д. Каратаева. Дукха ха ялалехьа йоIа гучайоал бийдала учет яра та машийна порядок. тIехьагIо гучадоал из цIенхаштта боахамеи финансовии бокъонаш телхаелга долга, вешта аьлча — зулам. Шоаш гучабовлар кхераш зуламхой Дарийа эца гIерт, бакъда, йоI цхьаккха дича а Iехалац...

Кино даьккхад режиссера Шутов Сергея.

«ГУШ ВОАЦА САГ»

Вайх наггахьа саг хургвац бера хана Герберт Уэллса «Гуш воаца саг» яха фантастически роман дешанза, Джонатана Гриффина приключенех хIанз-хIана фу хулхьогI, яхаш хьежанза. Цу романах даьккхад московски кинематографисташа из фильм.

Студенческа шерашка денз Джонатан цхьа уйла йолаш вар — массадола хIама, цу даькъе саг а бIаргагургвоацаш хилийта. Цхьабакъда, цхьан хIамах кхийттавац Гриффин — гуш воацача саган кхыча нахаи юкъе пордув оттилгах.

Картина режиссер а сценарист а волча А. Захаровеи цун соавтора А. Дмитриевеи полнометражни кинематографера дебют я из фильм. Цар дувцарах Гриффин гениальни саг ва. Дуккхача шерашка даьча тохкамашка цунна корадаьл саг бIаргагургвоацаш хилийттал йолча къайлен дIоагIа.

Коллегаца Кэмпаца правственни оагIорахьара вIашдухьалнийсбелча мара кхетац Iилманхо, наха хьалхашка ше морально бехктокхаме хиларах.

«ЛОЧКЪОР»

Московски кинематографистий кердача фильма гIеттаду бераштa кхетам балара актуальни дешаш. Шоай цаI мара доацача бера кхетам бала а из кхеде а ха яц къонача даьгеи наьнагеи. Из цар дIавеннав боккхийча нахага. ХIаьта цар шоаштa дукха везарца во Iомаваьв. Бакъда, дас шийн кIаьнк городера дIавуг. Бера кхыбола кхетам балара чоалхане процесс дIайолалу. Воалаш, Iалам а цун хозие а йовза воал кIаьнк. даьнеи кIаьнкаи юкъера бувзам хила ма боагIара нийс а лий дIаотт...

Вовзаш волча йоазонхочун сатирика Е. Дубровина сценарех режиссера В. Тарасенкос даьккхад из фильм. Ролаш ловзаю актераша А. Фатюшина, Е. Бондарчукас, Л. Соколовас.

В. КОВАЛЕВА.

ЧЕЛОВЕК-НЕВИДИМКА

СУДА ЗАЛЕРА

ДЕГАЗА ТАКИЛГ

Шалински района Дуба-Юрга вахача Хакимов Мухьмада тоъал ха я шийн вахара уйла е. Из ха цунна еннай района халкъа судо. ХIаьта мишта кхаьчар из набахта?

Аз ца дер хIано дергда, аз даьр хIано дохадергда, яхаш лелар Хакимов тIуртаз валлалца кеп а оттаеш. Булкъаш чубийтта хIалак хинна дегI лазар дерригa дуне а гоамделе. Iуйрийна «дарбана шуша» лаха аравоалар из.

...Дукха ха я из балха воаца. Киса мух ловз, амма, шушингий кортолгаш, ер бегвоахаш санна, латт тикай витрина тIа. Хала сайранга водар из. Бакъда, бийсана ше дергдар-м ховш хулар «бозий». Юрт набарах еннача хана тика чу а ваьле, дог Iаббалца чхьагIарах «дом дIабохийтар». Юххера а набахта нийсвелар.

Из дар кхо шу хьалха. Кхийтта хургва моттар. Из иштта доацилга но хьахьекхар набахтера араваьннача дийнахьа. Юха я малара тIехьваьнна, болх бе ца тугаш, къаеннача наьна гир Iо ца воалаш вахаш вар.

ТIаккха юха я суде кхаьчар. Хьаьнала къахьега безам а боацаш аьттув баьлча къоал а деш, чхьагIар а мелаш леларо цу ден тIа вигар Хакимов.

[illegible] цу ткъаь итт [illegible] а волча дIамсага [illegible] аьттонна ерригa а [illegible] хинна хилар: [illegible] бе, шийн ираз хьа- [illegible] эшар дIаденнадара [illegible] пачхьалкхено. [illegible] ам бе, саг а хинна [illegible] Хакимовна. БIехача [illegible] а, массе наха [illegible] хетача такилга тIа [illegible]. ТIаккха цунна [illegible] викъ бийхкар.

НиIсса дар районни халкъа судо Хакимов ваьхача юрта беррига нах а гулбаь цунна ер суд дIаяхьар. ХIанз мукъагIа кхетаргвац - хьогI, уйла е ха йолаш ма вий из?

Т. ДИКАЕВ.

Редактора зам.
М. М. ХАМХОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18 ИЮЛЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Балхах лаьца цхьаькха дош ца оалаш». Документальни фильма премьера.
8.50 — «Стекловолонно» яхача Полоцки производственни объединене культура Двореца халкъа иллеи хора концерт.
9.10 — «Гуш дар — теша хала дар».
10.10 — Фильм — бераштa. «Укхаза хьакхаьчалц чаикаш».
11.45 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.45 — «Саги Iалами». Документальни телефильмаш: «Са хьамсара дода хинилг», «Хургдолчун духьа».
15.20 — «Пушкина Одесски автограф». Одессера передача.
15.45 — «Çакъердаме старташ».
16.30 — «Кердадараш».
16.35 — «Жоп дала дезар малав». Документальни фильм.
17.05 — А. Ананьев. Дешархочунцара диалог.
18.00 — «ХIара сурта тIа — малх».
18.15 — «ЛоархIамерча лостаме». Мебельни промышленноста предприятешкара Iилман-технически прогрессахи продунце дикал бахьан долаш лоаттабеча къовсамахи.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «УнахцIена хила безам бале». Берашка денз нек де». Передача 3-гIа.
19.15 — «Дунеи нагирхойи».
19.50 — «Корта бохабу боалаш». Бокхийчарна лаьрхIа мультфильм.
20.00 — «Кердадараш».
20.05 — «Робин Гуд» яха дукхасерийни художественни телефильм (Англи). 2-гIа сери. «Робин Гуди гIами».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Илли-85».
22.10 — П. И. Чайковский. Ре мажор оркестраца йолча виолончела лаьрхIа «Рококо» темагIа йола варнацеш.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Содружество»: яхача документальни фильма премьера.
8.35 — «Истоки» яха художественни фильм. 2-гIа сери «Къонгаш».
9.35 — «Говза кулгаш».
10.00 — Паччахьалкхен Рязански эрсий халкъа хора концерт.
10.40 — Драматургии театри. «А. Н. Островске пьесай турпалаш». 2-гIа передача.
11.45 — Испански мотт.
12.15 — Фильм — бераштa. «Старая крепость». 7 сери йола художественни телефильм. 4-гIа сери.
13.20 — «Мэмай школа».
13.50 — «Джамала га». Субтитраш йола художественни фильм.
15.20 — «Кердадараш».
17.20 — «Кхоана сатоссаш Коталон Ди». Документальни фильм.
18.00 — «Нийсархо» (нохчий меттала).
18.30 — «Женя Новоселови кхыбараши». Документальни фильм.
18.40 — «Закон. Право. Мораль» (нохчий меттала).
19.10 — «Киножурнал».
19.20 — «Депутатски гIулакхаш» (нохчий меттала).
19.40 — Дош деннад. Кхоачашдаьдий-хьогI из?
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Ритмически гимнастика».
20.45 — «ХьатIайоагIача ханна йола професси» яхача Iилман - популярни фильма премьера.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Наг-наггахьа дагадоха хьайна». Художественни фильм.
23.05 — «Кердадараш».

19 ИЮЛЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Со — Метеор 101». Документальни телефильм.
9.05 — Мультфильмаш: «Мерза хьаст», «Волчище — серый хвостище», «Про деда, бабу и курочку рябу».
9.35 — «Н. Римский - Корсакова цIагIа». Фильм-концерт.
10.15 — Фильм — бераштa. «Ахнах яьнха пхиъ».
11.30 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Пятилетка — хIаране гIулакх». Документальни телефильмаш: «Сибирски эксперимент», «Процента мах».
15.30 — «Дудука оаз ен» яхача фильма-концерта премьера.
16.00 — «Кердадараш».
16.05 — «Эрсий къамаьл».
16.35 — «Сибирь экрана тIа». Киножурнал.
16.45 — «Халкъа муамаш».
17.00 — «Латен — са цIа». Документальни фильм.
17.30 — Ямало-Ненецки автономни округа «Ямал» яхача иллеи халхараи къаман кагирхой ансамбла концерт.
17.55 — «Содружество». Тележурнал.
18.25 — «Джирт Данах — великанах». Мультфильм.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Масеуатл». (Никарагуа) ансамбла концерт.
19.30 — «Кердадараш».
19.35 — Алкоголизмах доалача зенах дола документальни фильм.
19.45 — «Московски классический балет» яхача концертни ансамбла балетий артистий выступлени.
20.05 — «Робин Гуд» яха дукхасерийни художественни телефильм (Англи). 3-гIа сери. «Элсдонера гIарбаш».
21.00 — «Ха».
21.35 — г. Зелена Гура хина советски илле цIей (ПНР).
23.05 — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — Нохч - ГIалгIай АССР «Вайнах» яхача халхара Паччахьалкхен ансамбла концерт. г. Грознера передача.
8.45 — «Наг - нагахьа дагадоха хьайна». Художественни фильм.
10.15 — Документальни телефильмаш. «Таханарча денца доацаш», «Тхоай хьал-таронга хьенока».
10.55 — Свободный яхача города эрсий халкъа хора выступлени.
11.10 — Английски мотт.
11.40 — Мультфильмаш: «Майрача пхьагалах бола фаьлг», «Дахнилг Пик».
12.10 — «Мингечаур» яхача документальни телефильма премьера.
12.30 — Фильм - бераштa. «Старая крепость». 5-гIа сери.
13.35 — «Призвание» яха тележурнал.
14.00 — «Ен арфа». Фильм-концерт.
14.15 — Коми АССР телевидене программа.
15.05 — «Кердадараш».
17.20 — Кинопрограмма.
18.20 — «Саг хиларах дола иразъ». Яздархочох М. Мусаевх йола телеочерк (нохчий меттала).
18.35 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
18.55 — Технически прогресс. ГIулакхаши планаши.
19.10 — «Лораде деза Iалам» (нохчий меттала).
19.40 — «Халкъа тIахьожама экран» (гIалгIай меттала).
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — Брамс — ре мажор оркестраца скрипкана лаьрхIа концерт.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Наьхаяр». Художественни фильм.
22.50 — «Кердадараш».

РАДИО

18 ИЮЛЬ

7.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
7.25 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
7.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай програма (эрсий меттала).
8.33 — Передачай програма (гIалгIай меттала).
8.35 — Реклама (эрсий меттала).
8.40 — «Общественни порядка ха тIа» яха радиожурнал (эрсий меттала).
9.15 — «Талантий дункха бесаш». Художественни самодеятельноста доакъашхой выступлени (нохчий меттала).
11.15 — Паргруппашкара отчеташ а хоржамаш а! Коммуниста принципиальни позици (нохчий меттала).
11.30 — Технически прогрессана тIехьа! «Хано тIадожорца» (эрсий меттала).
11.45 — «Комсомольский» совхоза механизатора Тумаев Идриса дола ашарий радиооткрытка (нохчий меттала).
17.15 — Передачай програма. Хаоттам (эрсий меттала).
17.16 — «Патриот» (нохчий меттала).
17.31 — Юртабоахама хьалхалаттараш, шоана дола концерт (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — Сиха а дика а чуэца гурахьа дIадийна ялаташ (гIалгIай меттала).
18.40 — Халкъа тIахьожам дIахьош ба (нохчий меттала).

УКВ

17.00 — Эстрадни концерт.
17.24 — СалоIа минуташ.
17.42 — Рашидова стихех дола иллеш.
18.18 — Сайранара концерт.

19 ИЮЛЬ

7.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
7.25 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
7.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» республикански газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» республикански газета обзор.
8.30 — Передачай програма (эрсий меттала).
8.33 — Передачай програма (нохчий меттала).
8.36 — Беламе иллеши халхара ашараши (нохчий меттала).
11.15 — «Iилма — производствана» (эрсий меттала).
11.30 — «Малковский дагалаьца» (гIалгIай меттала).
11.45 — Агитатора долча новкъостала! «Таханарча денна, хьоадам боллаш». Беседа (эрсий меттала).
15.15 — «Къаьстта цхьан боараме дIаоттар». Очерк (нохчий меттала).
17.15 — Передачай програма. Хаоттам (эрсий меттала).
17.16 — «ДоттагIий оазаш» (эрсий меттала).
17.31 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «Хьал мел кхедаь дерригa ялаташ лораде». Радиорейд (эрсий меттала).
18.40 — «Хьона да, Даьхе, салтечун дог» (гIалгIай меттала).

УКВ

17.00 — Булахова романсаш. Ашарий передача.
17.34 — Иллеш доах Кагермановс.
17.51 — Шахбулатова произведенеш.
18.30 — «Къона таланташ». Концерт.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-37; редактора заместителa — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-85-64, корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-37; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05196. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3457.